

HÍRADÓ

XXXI. ÉVFOLYAM, 36. SZÁM

ÁRA: 2 FORINT

1987. SZEPTEMBER 5.

AZ ELMÚLT HÉT

A SZAKÉRTŐK VÉLEMÉNYE SZERINT a genfi szovjet—amerikai tárgyalásoknak már csak egyetlen akadályuk van, az ellenőrzés mikéntje. Reagan elnök a napokban azzal a módosított indítvánnyal állt elő, hogy lehetővé tesz az amerikai létesítményeknél is a vizsgálódást. Az államfi közléseit megfigyelők szerint a hírszerző és katonai körök ellenzéssel fogadták. Nyikolaj Cservov vezérezredes, a szovjet fegyveres erők vezérkari főnökségének képviselője Washingtonban kijelentette: Moszkvában hajlandók elfogadni az új tengerentúli elképzelést, ha létrejön a megállapodás a nukleáris fegyverek eltiltásáról. Cservov hangoztatta: megvan a lehetőség arra, hogy a két fél az egymás teleteljen végrehajtott robbantásoknál kölcsönösen meggyőződjék róla, milyen hatékonyak a műszereik, berendezéseik a tilalom ellenőrzésére.

Max Kampelman, a genfi leszerelési tárgyalásokon részt vevő amerikai küldöttség vezetője jelentősnek minősítette a nyilatkozatot, bár azt mondta, hivatalosan eddig nem terjesztettek elő hasonló javaslatokat a svájci diplomatavárosban. Kampelman úgy értékelt Cservov szavait, hogy az ilyen kezdeményezések előbbre vihetik a megegyezést a nukleáris kísérletek korlátozásáról. Az amerikai küldöttség vezetője azonban hozzáfűzte: „Biztosak akarunk lenni abban, hogy a szovjetek valóban megsemmisítik a robbanótölteteket, s ez szükséges a helyszíni ellenőrzések valamilyen formáját.”

A GENFI MEGÁLLAPODÁS LEHETŐSÉGEIRŐL szóló moszkvai sajtótájékoztatóján Alekszandr Bessmertnij külügyminiszter-helyettes is, és az NSZK bejelentésére utalva, miszerint egyezség esetén meghatározott feltételekkel lemondának a hetvenkét Pershing—1/A rakétáról, hozzáfűzte: „Moszkva ragaszkodik az amerikai birtokában levő robbanófejek megsemmisítéséhez, mert anélkül nem érhető el globális nullamegőldés.” A Szovjetunió pedig — mutatott rá —, mind földrajzi, mind technikai értelemben ezt szorgalmazza. A külügyminiszter-helyettesnek föltették a kérdést, hogy elképzelhető-e csúcsmegállapodás anélkül, csupán azért, hogy ne szakadjon meg az évenkénti találkozó hagyománya. Bessmertnij úgy válaszolt: valószínűleg nem.

A csúcsmegállapodásról továbbra is folytatódnak a tárgyalások az Egyesült Államokban. Egyes források még abból is következtetéseket próbálnak levonni, hogy Bob Hawke ausztrál miniszterelnök október harmadik hetére tervezett moszkvai látogatását elhalasztották. Megfigyelők szerint a diplomatákat úgy tájékoztatták, hogy a megbeszélések egy másik fontos eseménnyel ütközhetnek. Geraszimov külügyminiszteri szóvivő „nem helytállóknak” minősítette az ilyen feltevéseket, mondván, hogy az SZKP főtitkárának erre az időpontra más tervei vannak. Az amerikai sajtó kommentárjaiból viszont kiderül, hogy az Egyesült Államokban mind elismertebben nyilatkoznak Mihail Gorbacsov kezdeményezéseiről. Robert Hunt Kreml-szakértő, aki egykor Jimmy Carter magas beosztású munkatársa volt, a Reuternek azt fejtette, hogy „a szovjetek jó néhány kérdésben leköröztek minket”.

KÖZÖS SAJTÓÉRTEKEZLETET TARTOTTAK Varsóban a szovjet és a lengyel kormány szóvivői. Gennagyij Geraszimov szovjet külügyi szóvivő egy nyilatkozatot ismertetett, amelyben kormánya aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy ismét feszültebbé vált a helyzet a Perzsa (Arab) öböl térségében, egyúttal pedig sürgette, hogy a Biztonsági Tanács határozatát mielőbb válósítsák meg.

A szovjet—amerikai kapcsolatokról szólva valószínűleg nevezte, hogy még ebben a hónapban létrejönne a Gorbacsov—Reagan csúcstalálkozó. Még hosszú út vezet odáig, és sok múlik a két külügyminiszter New York-i találkozásán — mondotta. Geraszimov ugyanakkor nem zárta ki annak lehetőségét, hogy a csúcstalálkozó az idén létrejöhet. Az NSZK birtokában levő Pershing—1/A rakétáról, illetve az amerikai tulajdonú robbanófejekről azt mondta, egyelőre nem világos, hogyan akar az Egyesült Államok eljárni. Az amerikai elnök beszédére, amely hidegháborús volt, s az amerikai jobboldal megnyugtatót szolgált, Geraszimov azt mondta: a hangnem nem tetszett, de a tárgyalásokon némi előrelépés tapasztalható.

Mindkét szóvivő megállapította, hogy a két ország közös történelmében voltak és vannak „fehér foltok”, közülük az egyik éppen a második világháború kitörésének évfordulóját érinti. A fehér foltok eltüntetésére szovjet—lengyel történelmszövetség alakult, amely a következő üléset októberben, Varsóban tartja.

JERZY URBAN, A BIZOTTSÁG TÁRSELNÖKE, Szmirnov szovjet történészprofesszor idézte, amikor hangsúlyozta, hogy a szovjet történettudomány álláspontjában változások tapasztalhatók. A professzor ugyanis bírálta Molotov egykori szovjet külügyminiszter nézeteit, amelyek szerint a független Lengyelország Versailles torzszülőtte volt.

Mindkét szóvivő idézte azt az írást, amelyet Wojciech Jaruzelski, a LEMP KB első titkára, az államtanács elnöke jelentetett meg a Kommunisztik c. szovjet elméleti folyóiratban. Ebben szerepel egyebek között, hogy az akkori szovjet vezetés hibásan értékelt Lengyelországnak a németek ellen viselt védelmi háborúját, mert azt mindkét fél részéről imperialista háborúnak tekintette. Jerzy Urban ugyanakkor elítélte azokat, akik szovjetellenes hangulat keltésére akarják kihasználni az egykori Molotov—Ribbentrop paktumot, vagyis az 1939. augusztus végén kötött meg nem támadási szerződést.

A Szovjetunióba való utazások megkönnyítéséről Geraszimov kifejtette, hogy leg hamarabb a kishatárforralomban lépnek életbe a könnyítések — ennek megfelelően az év hátralévő részében a lengyel vasút süríti a határ menti szovjet településekre induló járatait.

Brazil kamatok

Amikor újságírók megkérték a brazil pénzügyminisztert, hogy ne csak dollárban, hanem nemzeti valutában is fejezze ki országának adósságát, pontos összeg helyett csak annyit volt a válasz, hogy az Brazília összes cruzadojával egyenlő. Az ország pénzneméről elnevezett kilábalási terv látványos bukása és az ezt követő fizetési moratórium bejelentése óta azonban valamelyest megnyugodott a bankvilág. A katasztrófát ugyan többen előre sejtették, mégis kellően meglepte a hitelezőit Brazília, amikor bejelentette, hogy nem fizet kamatot a mintegy 68 milliárd dollárnyi magánbanki tartozásai után. Azok látták magukat igazolva, akik a „majd csak lesz valahogy” hozzáállással szemben

Átfogóbb intézkedéseket

sürgettek. Az eltelt több mint fél évben ugyan továbbra is a „lavirozni valahogyan” politikai maradt az alapvető, ezen belül azonban néhány új elképzelés is körvonalazódott.

Brazília külföldi adóssága mintegy 115 milliárd dollár. Ennek kétharmadát teszi ki az a magánbankok nyújtotta hitel, amire a februári moratórium vonatkozik. A tartozás többi részét kormányhitelek, valamint a Nemzetközi Valuta Alap (IMF), a Világbank és egyéb nemzetközi pénzügyintézetek kölcsönei adják. Az ezzel kapcsolatos kamatfizetési kötelezettségeit teljesíti az ország. Szeptemberben ülnek tárgyalásoshoz a magánbankok képviselői a brazil kormánnyal. Ekkor válik el, vajon a két fél hajlandó-e az egyelőre még csak feltételezett és feltételekhez kötött engedélyekre. Az ugyanis nyilvánvaló, hogy Brazília túl sokáig nem lehet rosszban hitelezővel. Új hitelek felvétele nélkül — és ebben minden „átéveikkelési” elképzelés egyetért — az ország nem tud megfelelő növekedési ütemet elérni a gazdaságban, de még a többi adósság kamatterheit sem képes sokáig állni. A magánbankok esetében nem ennyire egyértelmű a kép. Abban teljes az összhang, hogy az adósságokat nem szabad törölni, mert ez veszélyes precedenst teremthet. A megosztottság elsősorban az újabb hitelek folyósítása körül van. Egyes bankok saját profitjukból inkább leírják a tartozásokat, növeli ezzel tartalékalapjaikat és így valamelyest még saját pozíciójuk is erősödhet. Mások futnak a pénzügy után és egyezségekre törekzenek, ami lehetségesnek tűnik, mivel a bankok nem örvetlén a teljes összeget szeretnék, hanem csupán a folyamatok kamatfizetését.

Brazília többször is jelezte, hogy akarja, de nem tud fizetni, legalábbis nem a teljes kamatösszeget. A volt pénzügyminiszter, Dilson Fuar, bejelentésként a februári moratóriumot, azt is jelezte, hogy évi négy milliárd dollár új hitelre lenne szüksége az országnak ahhoz, hogy fizetni tudjon. A hitelezők ezzel szemben csak úgy hajlandók új pénzügyeseket adni, ha ha Brazília felhagy agresszív

fizetés-megtágadói

politikájával. Az ország pénzügyminisztere, Luiz Carlos Bresser Pereira nemrég az Egyesült Államokban járt előzetes puhanoldozáson. Ígéretet tett négy százmillió dollár kamathátalrálék fizetésére novemberig. Napokkal később a bankok már ennek a jelképes összegnek a befizetését

szabták feltételül az újabb hiteletgyaralásokhoz.

A szakemberek nagy része azonban változatlanul a hol eltemetett, hol újra előásott Baker-terv valamilyen változatában látja a megoldást. A volt amerikai pénzügyminiszter 1985-ben vázolt elképzelésének lényege, hogy további hitelek kell nyújtania az adósnak, ha hajlandók megfelelő strukturális reformok bevezetésére, szigorú gazdaságpolitikára. Az újabb kölcsönök kamatterhei azonban kedvezményesek lennének és így a hitelek a reformokkal együtt megfelelő növekedési ütemet eredményeznének. Pereira legújabb gazdasági terve a csúfos kudarcot vallott cruzado-tervet hivatott helyettesíteni. Azzal ellentétben Pereira szerényebb növekedési ütemet tűz ki, a gazdasági stabilizációját akarja elérni, valamint rendezni szeretné az ország hitelkapcsolatait, elsősorban a magánbankokkal.

Kulcsszerepet játszik az export kérdése, nevezetesen egyre többen szorgalmazzák

a piacok liberalizálását

főleg a fejlett országok esetében. A cruzado-terv bukásának egyik alapvető oka volt az ország exportmérlegének katasztrófális alakulása. A hitelezők szerint nem a külkereskedelmi problémák okozzák a nehézségeket, hanem sokkal inkább arról van szó, hogy José Sarney elnök képtelen keresztnyitni a szükséges szigorító intézkedéseket.

José Sarneynek azt vetik a szemére a bankok, hogy túl sokat foglalkozik a belpolitikával és keveset a hitelképesség megőrzésével. A vádunk kétségtelenül van alapja. Az ország húszeves katonai uralmának még számos eleme van erőteljesen jelen. Így a régi alkotmány, melynek alapján közvetett választásokkal került hatalomra José Sarney. A belső viták középpontjában éppen ennek az alkotmánynak a módosítása áll, elsősorban is az elnök hivatali idejének csökkentése négy évre, valamint a közvetlen választások bevezetése. Megfigyelők szerint a politikai partviszonyok átalakítását eredményezhető helyzetben Sarney nem rendelkezik azzal a biztos többséggel, mely a szigorú intézkedések elfogadtatásához kell, az elnök azonban élvezzi a hadsereg bizalmát. A katonák ugyanis inkább az általuk már ismert Sarneyt támogatják, mintsem, hogy a közvetlen választások révén újabb bizonytalansági tényezővel növeljék a gazdasági, pénzügyi kockázatot. Így nem érdeketlen, hogy vajon Braziliának is sikerül-e olyan megállapodást kötni hitelezőivel, mint Mexikónak, vagy néhány nappal ezelőtt Argentínának.

Albán önbírálat

Elég telennek minősítette Albánia első félévi gazdasági teljesítményét az Albán Munkáspárt Központi Bizottságának legutóbbi ülése. Ramiz Alia főtitkár elsősorban az olaj- és a krómipart, valamint a dohány- és az áramtermelést bírálta. Súlyos vád érte a külkereskedelmi minisztériumot, amiért nem exportált elég ásványkincset, s így nem teremtette meg az ipari felszerelések behozatalához szükséges alapot. Alia intenzívebb és alkotóbb munkára szólította fel az albán pénzügyi intézményeket is.

A szocialista országok leszerelési javaslatai az ENSZ-tanácskozáson

Részletes gyakorlati javaslatokat tartalmazó munkaanyagot terjesztett a leszerelés és a fejlesztés összefüggéseivel foglalkozó ENSZ-tanácskozás elé 11 szocialista ország, köztük hazánk.

A Leszereléssel a fejlesztésért című memorandum leszögezi: a szocialista országok szilárd meggyőződése, hogy a leszerelés és a fejlesztés között szoros kapcsolat áll fenn. Ez a nézet olyan új politikai gondolkodásmódot tükröz, amely elutasítja a katonai megoldásokat, és a jelenlegi oszthatatlan, egymástól kölcsönösen függő világban a világméretű együttműködésre, egymás kölcsönös megsegítésére összpontosít.

A szocialista országok békés alternatívákat állítanak szembe a katonai programokkal. Békés együttműködést javasolnak a nukleáris energia hasznosításában, ahelyett, hogy nukleáris fegyvertárakat hoznának létre. Sürgetik az együttműködést a világűr békés hasznosításában, világméretű űrkutatási szervezet létrehozását az űrfegyverkezés helyett.

Ugyancsak javasolják, hogy békés célok érdekében fejlesszék a vegyipart, ne pedig a vegyi fegyverek gyártására. Fontosnak tartják a konkrét és sürgős intézkedéseket annak biztosítására, hogy a tudomány és a technológiát kizárólag békés célok érdekében használják fel.

Amikor konkrét leszerelési intézkedéseket vitat-

nak meg az érdekelt országok, vegyék egyúttal figyelembe azt is, milyen megkérőket hozhat az ilyen megállapodás. A felszabaduló eszközök egy részét az érintett államokban kell fejlesztesre fordítani, és nem szabad azokat más katonai tervek megvalósítására felhasználni. A felszabaduló alapok többi részéből kell növelni a fejlődő országoknak nyújtott segítséget — állapítja meg a memorandum.

A segélyeket akár két-, akár sokoldalú formában lehetne folyósítani ezekből az alapokból. Nem szabad megkülönböztető intézkedéseket alkalmazni.

A szocialista országok megfelelő nemzetközi mechanizmus létrehozását javasolják mindennek megvalósítására. Ez a mechanizmus érvényesíthetné a leszerelés és a fejlesztés közötti szükségszerű összefüggést. Szerepét egy olyan nemzetközi alap töltheti be, amelyet Leszereléssel a fejlesztésért néven hoznának létre, s minden ország számára nyitva állna.

A dokumentum külön foglalkozik azzal, miként lehet a hadiipart békés célok szolgálatába állítani. Ez az átalakítás teszi visszafordíthatatlanná a leszerelés folyamatát.

A szocialista országok javasolják, hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsa tartson csúcscsintű találkozót, és azon vitassa meg a leszerelés és a fejlesztés összefüggését — szögezi le a dokumentum.

Atomtudósok találkozási Ericében

A világ tudósainak nemzetközi szintű, titkok nélküli és békés célú együttműködése mellett foglalt állást Rómában tartott sajtóértekezletén Jevgenyij Velihov professzor, Mihail Gorbacsov tudományos kérdésekkel foglalkozó tanácsadója, aki a szicíliai Ericében tartott tudósszemináriumon a szovjet küldöttséget vezette.

Mint minden évben, az idén is megrendezték a dél-itáliai szigeten az atomkutatással foglalkozó tudósok szemináriumát, amely immár több éve az atomkutatás terén elérendő nemzetközi együttműködés kérdéseit helyezi figyelmének középpontjába.

Az idei találkozó befejeztével a szovjet küldöttség vezetője sajtóértekezlet keretében is kifejtette: egy egységes, az Egyesült Államokat, a Szovjetuniót, Európát és Japánt is magában foglaló tudományos együttműködési terv lehetővé tenné, hogy tíz éven belül megalkossák a termonukleáris fűzőt — vagyis a „tisztá” energia szolgáltatására — képes reaktor felállítását. A szovjet tudós ennek érdekében szoros nemzetközi összefogást sürgetett az atomkutatás terén. Hitet téve a szovjet—amerikai leszerelési tárgyalások sikere mellett, amely jelentősen befolyásolná a kutatások jövőjét.

Portugál kormányprogram

Az állam gazdasági szerepének jelentős leépítését helyezi előtérbe az új portugál kormány hosszú távú gazdaságpolitikai programja.

A 120 oldalas dokumentum elsősorban az 1975-ös fordulat után államosított vállalatok kiürítését, illetve a veszteséges cégek felszámolását tűzi ki célul. Cavaco Silva kormányfő elmondta: véleménye szerint „az ország modernizálása és az életszínvonal emelése megkívánja az állami szektor jelentős leépítését”.

Nicaraguában megalakult a nemzeti megbékélési bizottság

Nemzeti megbékélési bizottság alakult Nicaraguában, összhangban a közép-amerikai béke helyreállításáról a térség államfői által kötött békeegyezmény előírásaival.

A bizottság létrejötté alkalmból Managuában tartott ünnepségen jelen voltak az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Amerikai Államok Szervezete, a Contadora-csoport, az úgynevezett támogató csoport és a közép-amerikai országok képviselői.

Daniel Ortega, Nicaragua elnöke számolt be. A Nemzeti Megbékélési Bizottság a közép-amerikai országok közül éppen Nicaraguában alakult meg először. Tagjai a következők: Sergio Ramirez, Nicaragua helyettes elnöke, Mauricio Diaz, a Kereszténydemokrata Néppárt elnöke, Miguel Obando y Bravo, Nicaragua érseke és Gustavo Aragon, független politikai személyisége.

Az Egyesült Államoknak nem áll szándékában tárgyalásokat kezdeni a nicaraguai kormánnyal, és nem hajlandó megzavarni az ellenforradalmárok támogatását — jelentette ki Caracasban Vernon Walters, az Egyesült Államok állandó ENSZ-képviselője.

Peru nem kap hitelt

Peru hitelforrásai szinte teljesen elapadtak, mert a Világbank sem ad többé hitelt az országnak. (A Nemzetközi Valuta Alap még tavaly augusztusban megszakította a kapcsolatokat Peruval.) A Világbank azért volt ilyen szigorú, mert a mintegy 14 milliárd dolláros külföldi adóssággal küszködő ország több mint hat hónapja késik egy 1.07 milliárd dollárnyi hitel kamatainak törlesztésével, s a Világbank szabályai nem teszik lehetővé az átütemezést. Alan García elnök a nehéz gazdasági helyzetből kivezető egyik utat a pénzügyintézetek államosításában látja.

FERENCZI LÁSZLÓ:

Én Kassák Lajos vagyok*

Sem nem önéletírás, sem nem monográfia, de a kető ötvenesével a Kassák-portré hű ábrázolását tűzte feladatául a szerző. Az életművet Ferenczi László Voltaire-éhez és Goethe-éhez hasonlítja, akik hosszú és gazdag életük során többször is képesek voltak a teljes megújulásra. Kassák esetében és szavai szerint az ebből fakadó látszólagos ellentmondások „a tökéletesség utáni vágy jelei”. Ezért lehetséges, hogy a magyar irodalom legjelentősebb avantgárd útjától számon tartott konstruktivisták festő, s nem maradtak visszhangtalanul esztétikai nézetei sem.

A könyv két párhuzamos szálon követi Kassák tevékenységét. Egyrészt a művekből vett szemelvényekkel, másrészt pedig a róla szóló kritikák bőséges idézésével. S mivel az olykor igencsak mehökkentő kísérletek fogadtatása korántsem volt egyértelmű, Ferenczi jóvoltából változatos kép alakul ki a szélsőséges nézetek egymásra vetítésével. Az életrajzi vonatkozások alapját az *Egy ember élete* c. regény, és az *Anyám címére* esszéjelevei adják. E visszaemlékezések hátterével utal a szerző az élménnyel teli gyermek- és kamaszkor első lázadásaira, az inasévekre, amelyek jelentős mértékben járultak hozzá a politikai nézeteinek alakulásához. Első írásai is az e sorsban szerzett tapasztalatokra épültek. Találó az a megállapítás, mely szerint Kassák irodalmi pályakezdésének idején a magyar irodalomban mindenki újtó. Esetében ez nem csupán a Holnap és a Nyugat értékeinek felismerését jelenti, de ösztönzőül hat 1909-es párizsi útjához. Az európai művészettel való találkozás (csalódása ellenére is) vitathatatlan jelentőségű. Ekkor hallja először Apollinaire, Rousseau, Picasso nevét, s élményeit olyan maradandó versben örökítette meg, mint *A ló meghal, a madarak kirepülnek.*

Néhány évvel későbből megjelenő könyveit irodalomtörténeti szempontból is mértékaadó írásokkal ismerteti a Nyugaton Lesznai Anna, Kosztolányi Dezső és Szabó Dezső. Majdnem teljes terjedelmében olvasható a *Ma és a Tett* programjáról és esztétikájáról 1916-ban lezárt *Babits—Kassák* vita, melyről eltérő értelmezéssel ír Bori Imre, Rónay György, Csaplár Ferenc, Béládi Miklós. Munkássága sohasem volt mentes a politikai eseményektől — ellenkezőleg —, és ez következetes öntudatának kialakulásában is megmutatkozott. Az ehhez kapcsolódó, majd a bécsi emigráció éveit tagláló írások (melyeknek szerzői: Németh László, Halász Gábor, Gyergyai Albert, Kardos László) mellett számtalan irodalomtörténeti szempontból fontos utalással is találkozunk (*Radnóti Miklós, József Attila, Móricz Zsigmond tollából*).

A könyv kevés kivétellel az 1945 előtti írtakat és történeteket tárgyalja, az utókort jelentő nemzedéket Juhász Ferenc, Nemes Nagy Ágnes, Garai Gábor, Sötér István és Tandori Dezső egy-egy napjaink számára is fontos észrevétele gazdagítja. Illusztrációként a kötet anyagához — felvillantva a a képzőművész Kassákot — néhány fekete-fehér reprodukció kapcsolódik.

Számozott költemények

Különös válogatást ad Kassák költészetéből a gondos kiállítású, szép tipográfiájú centenáriumi kötet, 1921 februárjától majd egy évtizeden keresztül jelentek meg a költőnek azok a versei, amelyeket számokkal jelzett, s amelyek e „címadásukkal” elválaszthatatlanok ugyan az életmű egészétől, de a külső jegyek alapján történő megkülönböztetés végül is formális. A versek megjelenési helye is változott, hiszen az elsők a *Bécsi Magyar Újságban* és a *Mában* (majd egyidejűleg köteteiben) jelentek meg, a 100-as sorszámot viselőt pedig 1929-ben már a *Nyugat* közölte.

A számozott versek sorozatában az avantgárdizmus nyilvánvaló jelei mellett a szürrealista képek idővel le-tiszultak, s a kifejezésbeli egyszerűsítés az arculat határozottabbá válását is eredményezte. Mindez anélkül történt, hogy költőjük hátat fordított volna a korábbi önmagának, s így e százegeknégy versmozaik elegendő az akkori Kassák — elsősorban szociális közérzetének — hű felmutatására.

Az 1931-ben megjelent 35 vers c. kötete a hatvanadiktól a századikig terjedőket — a jelenleginek mintegy harmadát tartalmazta; a későbbiekben teljességre törekvő publikálásra nem voltak kísérletei. Valószínű, hogy mégsem csupán alkalmoszerűen, hanem tudatosan rendezte így verseit, mert néhányat közülük új számokkal látott el, vagy korábban más címmel megjelent sorolt be közéjük. Így került a gyűjteménybe 75-ös jelzéssel a *Nem sírhatunk* című, *Stromfeld Aurél* emlékére írott vers, s így lehetséges az is, hogy a függelékben még egy-egy 11-es és 76-os számú van.

A félszáz Kassák illusztráció között képverseket, kötet- és folyóirat címlapokat, plakátkompozíciókat találunk. Csaplár Ferenc utószava filológiai tisztázásra tesz kísérletet.

H. B.

* Száz éve született Kassák Lajos.

Beérték a menedzserek!

Új hullám a Skálánál?

Az elmúlt hetekben a Skála-COOP számos áruháza, vállalata élén személyeserek történtek. Megújult a vezetés többek közt a Skála Csarnok, a Sprint és a Prizma Áruházban. Azt már megszokhattuk, hogy a Skálánál nem várnak felsőbb utasításra, szívesen járnak a maguk választotta úton. Most is erről lenne szó? A felmentések, leváltások okairól, a tíz szervezet élén bekövetkezett változások hátteréről dr. Tarcsay Rezső személyzeti igazgatóval, vezérigazgató-helyettesével beszélgettünk.

— Csodálkozom, hogy ezek a személyeserek, vezetői felmentések meglepetést okoztak bárkinek is. Pedig semmi extra indíték nincs mögöttük. Rutinszerű cserékről van szó — mondja dr. Tarcsay Rezső.

— Tíz igazgató, illetve helyettes fölmentése rutinszerű dolog?

— Nálunk, ha valaki előrébb lép, egy évre szólok megbízást kap. Ez vonatkozik minden vezetői szintre. Még akkor is élünk ezzel a megoldással, ha például egy több éve nálunk dolgozó, kiemelkedő munkát végző főosztályvezető igazgatóvá lép elő. Az egy év letelte után aztán „kasszá csinálunk”, s megmondjuk az illetőnek, miként vélekedünk tevékenységéről. Ha valakivel gondunk van, azzal konkrétan közöljük kifogásainkat. És ha túl sok a hiba, ha az eredmények közel nem a megfelelő szinten alakulnak, akkor az illető vezetőtől megvonjuk a bizalmat. Azaz: nem véglegesítjük a beosztásában.

ÖNKÉNT LEMONDOTT AZ IGAGZGÁTO

— Bevált ez a gyakorlat?

— Igen. A Skála-COOP fejlődési üteme — amely duplája a kereskedelem átlagának — ezt mindennél pontosabban tükrözi. Senkinek sem kínálunk kényelmes lötyögést, minden megbízás világosan tartalmazza a követelményeket. És ez nagyon fontos: tudják a vezetők, hova tetjük a mércét. A váltás — házon belül — senkit sem lep meg. A folyamatos mozgást, a 3-4 évenkénti cseréket természetesen, mi több, szükségessé tartjuk. Nálunk alig lehet találni olyan vezetőt, aki az utóbbi öt évben ne váltott volna.

— Miért jó ez? Mi remélhető ettől?

— Nincs rosszabb vezető annál, mint aki rutinába irányít. A túlzottan magabiztos ember pillanatok alatt dönt akkor is, amikor esetleg alaposabb mérlegelésre volna szükség. Félreértés ne essék: mi senkitől sem akarjuk elvitatni a tévedés jogát. Sőt! Szerintünk nem lehet igazán jó vezető az, aki mindig jól dönt. Az ilyen ugyanis nem mer elég kockázatot vállalni.

— Mi történt a Skála Csarnokban? Az igazgató nemrég nyitotta meg az áruházat, még kevés ideje volt a kibontakozásra. S máris megvonták tőle a bizalmat?

— A Skála Csarnok igazgatójának kinevezését sok vita előzte meg. Korábban a Skála Metróban dolgozott igazgatóhelyettesként, de azt a munkát túlzottan nagy feladatnak véltük a számára. Erről többször is beszélünk vele, s ő fogadkozott, hogy másutt majd jobb teljesítményt produkál. Úgy véltük, egy kisebb áruházban megtalálhatja a helyét. De nem így történt. Végül is önként mondott fel.

DAJKAVEZETŐK MAGÁNTÉLFONJA

— Könnyen találtak a helyére megfelelő vezetőt?

— Elég könnyen: a második vonalból lépett előre egy tehetséges fiatal, aki éppen most fejezi be a menedzsérképzőt. Zökkenőmentesen átvette az irányítást.

— Másutt is ilyen erős a második vonal?

— Nem véletlenül indítottuk a menedzsérképzőt. Augusztusban az eredeti 19-ből 17-en fejezték be tanul-

mányaikat. Két fiatalot időközben eltanácsoltunk. A végző 17 szakember viszont valóságos kincsésbányát jelent számunkra. Közülük többen már felelős beosztásokba kerültek: a fölmentettek munkakörét is ők vették át.

— Ennyire bíznak a menedzsérképzősökben?

— A főiskolát, egyetemet végzett fiatalokat alaposan megválogattuk az induláskor. Kemény két évet tudhatnak maguk mögött. Az első félévben például két hetet töltöttek el a Skála vezetői mellett. De úgy, hogy minden tárgyaláson, vitán, egyéb programon részt vettek. A dajkavezető — így hívjuk a patronáló, tanító vezetőt — még a magántelefonja közben sem küldheti ki a fiatalokat. A munka után mindennap egy fél órát az értékeléssel, konzultációval töltöttek el. Így megtanulhatták a menedzserek, hogy ki hogyan dolgozik, miképpen dönt. Mindegyikük megismerhette a Skála első tíz vezetőjének munkastílusát. Eközben — a feladatok megoldása révén — róluk is kialakult egy kép. Ugyanakkor alaposan megismerték a Skála egész tevékenységét is.

TISZTESSÉGES VISSZAVONULÁS

— Úgy tudom: a Sprint Áruház élére is egy fiatal, menedzsérképzőt végzett szakember került. Miért kellett ott is váltani?

— A korábbi igazgató kinevezése rossz választás volt. Az eredmények nem úgy alakultak, ahogy azt elképeltük. A volt igazgatónak egy főosztályvezetői állást ajánlottunk föl, amit ő nem fogadott el. Elment tőlünk.

— A Kaltenberg söröző élére is új vezető került. Miért?

— A korábbi vezető kissé elgáloppirozta magát: túl sok ember volt — különböző titulusokkal — vezető állásban. Magas költséggel, veszteségesen dolgoztak. A vezetőváltás hatása máris érezhető: 30 százalékkal csökkent a létszám, javult az érdekelttség, gazdálkodásuk máris nyereségsé vált.

— A Prizma Áruházban történtek is beleillenek ebbe a sorba?

— Nem egészen. Szakmailag jól felkészült vezetők irányították az áruház munkáját, gazdálkodásuk jövedelmező volt, de annak mértékével nem voltak teljesen elégedettek. Rádásul nemrég leltárhiány keletkezett. A vizsgálatot végzők szerint a vezetők ebben nem voltak teljesen vételemek, bizonyos előírások megtartását nem követelték meg eléggé. Ezek miatt döntöttünk a cserék mellett. Az új vezetőknél kívül öt menedzsérképzős is segít a megújulásban. A képzés keretében kapták azt a feladatot, hogy vizsgálják meg az áruház működését, s tegyenek javaslatokat a színvonalasabb és gazdaságosabb működtetésre.

— Miért nem kapott további bizalmat az Agro-Skála igazgatója?

— Ő korábban jól vezetett egy kisebb egységet, de ezzel a feladattal nem tudott megbirkózni. Nem számítottunk nyereségre a zöldség-, gyümölcsforgalmazásban, de a veszteség mértéke nagyobb lett a vártnál. Sajnos, a figyelmeztetés ellenére túlméretezett szervezetet hozott létre a leányvállalat vezetője. Helyére is egy tehetséges menedzsérképzős került. A volt igazgató egy másik egységében igazgatóhelyettesként dolgozik. Azt hiszem, helyt fog állni abban a munkakörben.

Sokan, sokféleképpen magyarázzák a Skála-COOP dinamizmusának titkát. Úgy vélem, ennek egyik kulcsa a vezetőikiválasztás sajátos, figyelmeztető ellenére túlméretezett szervezet hozott létre a leányvállalat vezetője. Helyére is egy tehetséges menedzsérképzős került. A volt igazgató egy másik egységében igazgatóhelyettesként dolgozik. Azt hiszem, helyt fog állni abban a munkakörben.

Sokan, sokféleképpen magyarázzák a Skála-COOP dinamizmusának titkát. Úgy vélem, ennek egyik kulcsa a vezetőikiválasztás sajátos, figyelmeztető ellenére túlméretezett szervezet hozott létre a leányvállalat vezetője. Helyére is egy tehetséges menedzsérképzős került. A volt igazgató egy másik egységében igazgatóhelyettesként dolgozik. Azt hiszem, helyt fog állni abban a munkakörben.

Véget ért az idegtudományi világgongresszus

Az idegtudományok Budapestén rendezett II. világgongresszusának nagyobb kutatási területeket érintő, központi konferencián kívül számos, úgynevezett kísérő tanácskozást tartanak a tudósok többek között Manchesterben, Brémában, Veronában, Lipcsében és hazánkban is. Ezek sorába illeszkedett a Pécsen, illetve Tihanyban rendezett szimpózium is.

A pécsi Orvostudományi Egyetem élettani intézetének kutatói svéd és kaliforniai orvosokkal együttműködésben — már évek óta végeznek — egyelőre állatkísérletekben agyszövetdarab-átültetéseket. A mostani, kétnapos ülésen e kísérletek legfrissebb eredményeit vitatták meg a kutatási terület legkiválóbb külföldi és hazai szakemberei. Az MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézetben, Tihanyban tartott nemzetközi szimpózium központi témája az ingerületek továbbítása és fel-

dolgozása a gerinctelenek idegrendszerének sejtjeiben.

Budapesten befejeződött az idegtudományok II. világgongresszusa, amelyen hatvan országból 3600 kutató vett részt.

Dominick Purpura professzor, a nemzetközi agykutatási szervezet (IBRO) elnöke, a kongresszus munkáját értékelő sajtótájékoztató elmondta: a tudományág mind ez ideig legnagyobb szabású rendezvényen nyilvánvalóvá vált, hogy a kutatók közel kerültek az agyi működés több finom részletének megismeréséhez is. Kiemelkedő érdeklődést keltettek a világgongresszuson az idegnövekedési faktorok felfedezéséről és működéséről, az emberi szervezetben a digitáliszerű anyagtermeléséről, valamint az agyszövet-átültetésekéről szóló előadások. Alig néhány hetes eredményekről, még nem is publikált vizsgálatokról kaphattak gyors információt a szakemberek.

Narkósok menedéke

Beszélgetés Marek Kotanski pszichológussal

Évtizede már, hogy Lengyelország városaiban hófehér plakátok hirdették: „Nálunk nincs kábítószert...” A társadalom a maga módján reagált. A plakátokon betűni hely sem maradt a különböző véleménynyilvánítások között. A közvéleményt felrázó akció szervezőjét, Marek Kotanski pszichológust, ma a kábítószert elleni harc lengyel apostolának tekintik. Szegeden, a művészeti és pszichológiai napokon tartott előadást a narkomániról és vett részt a KISZ akciójában. Hazautazása előtt válaszolt kérdéseinkre.

A 45 esztendő tudós nem a külsőségek embere. Hófehér vászonöltönyben, fekete garbóban, kényelmesen hátradőlve beszél. Hazájában valamiféle megmentőt látunk benne, aki megtisztítja a társadalmat a narkománia, az alkoholisztus kínjaitól. Elmondja, hogy már a középiskolában segítette narkós társait. Ő is kipróbált — bár ez nem szükségszerű — kemény drogokat, például az LSD-t.

— *Es a kompotot, a lengyel heroint?*

— Még egymillió dollárért sem! — rázza a fejét. — Egy-két injekció után már rabjává válhat az ember, és nagyon pusztító.

A hetvenes évek végén Lengyelországban több mint százezeren váltak a kábítószert rabjává. Kotanski felhagyva klinikai praktizálásával, 1978-ban Gloszkóuban rehabilitációs, munkaterápiás központot hozott létre. Szó szerint a semmiből. Romos házakból a narkós fiatalok maguk építették saját maguknak ott, ahol az úgynevezett Monar-házakban elkezdődhetek az első leszokási kísérletek. Ma már húsz intézetben próbálnak ronszokból újra embereket teremteni. (Monar — a kábítószertellenes mozgalom lengyel rövidítése.)

— Az első időkben bizony nagyon kemény volt a helyzet — emlékszik vissza. — Kopaszra vágták az elvonóra jelentkező fejt, a fiúkat, lányokat egyaránt, és napi 10-16 órában kemény fizikai munkát végeztek, hogy ne legyen se kedvük, se idejük a drogra gondolni. A kétéves terápia első szakaszában megkülönböztető egyenruhát viseltek, nem haghatták el az intézetet, nem fogadhattak látogatókat. Háromnegyed év múlva frizurát viselhettek és kimenőt is kaptak, majd a harmadik, befejező szakaszban már intézetet kívüli munkahelyeken dolgozhattak.

A Monar belső önkormányzattal működik: narkósokból alakult bizottságok döntenek minden lényeges kérdésben, a közösség belső ügyeiben. Egy

időben egyszerre ötszáz önként jelentkezőt kezelhetnek.

— *Testi fenytést is alkalmaznak?*

— Ez hazugság! — tiltakozik Kotanski. — Soha nem vertek meg senkit az intézetemben.

— *A drogfüggőknek nincs saját akaratuk. Ugyanakkor a Monarban nincs kényszer. Mi a titka mégis az eredményességnek?*

— Nálunk otthon is ezen töprengenek a szakemberek, az Igazságügyi Minisztérium munkatársai. Annál inkább, mert a gyógyulási arány 40-45 százalékos, szemben a hasonló nyugati intézetek 8-10 százalékos arányával. Szerintem éppen azért, mert a drogosok homályosan is megérzik, hogy ez a szervezet értük van. Ok az utcán rongyembereknek számítottak. Itt viszszereszerzik az önbecsülésüket is.

Marek Kotanski „profétasága” egyébként abban rejlik, hogy az egész társadalmat mozgósítani kívánja. A februári Remény maratonján tíz és tízezer futottak együtt az országban a narkósokkal. Közülük magyar fiatalok is. Az áprilisi szilveszter éjszakai akcióban félmillió fácskát ültettek a városok levegőjének tisztításáért. A Monar elválaszthatatlan része a Tiszta szívek-mozgalma. Droghányzás, alkoholmentes központok létrehozása a cél. Később iskolák, városok bevonása az akcióba.

Kotanski családja is természetesen tagja a nemes mozgalomnak. Felesége angol szakos tanár, 16 éves lánya a Tiszta szívek iskolájában jár. Nem dohányzik egyikük sem.

Szó tereledött hazánkra is, mert e probléma aligha kerül el bennünket.

— *Ha ön intézkedhetne nálunk, mit tenne? —* kérdeztük.

— Keresnék romházakat, és a drogosokkal rendbe hozatva, megalkantanám a magyar kábítószert-ellenes szervezetet. De addig is szeretnék közös magyar-lengyel tévéadást szervezni, ahol — mondjuk kétévente — a fiatalok őszintén, gatlás nélkül beszélhetnének gondjaikról. Ne csak szomorú, nyakkendős professzorok beszéljenek a képernyőkön. Ha egy szenvedélyrab beszél magáról, az sokkal hatásosabb.

Kotanski végül elmondta, hogy Szegeden nagyon jó tapasztalatokat szerzett, és szeretné, ha Szeged a Tiszta szívek városává alakulhatna. Bá-zisa lehetne a magyar kábítószert-ellenes, rehabilitációs mozgalomnak. A narkománia — mint mondotta — zsákkutaca, illúziója menekülés — sehová.

Török a dohányt

Török a füstőlivalót Bács-Kiskun megye dohányültetvényein. Az idén is mintegy ezer hektáron termelik a nagyüzemekben, a háztáji gazdaságokban az illatos virágját és a hevesi fajtákat. A dohánytermesztés, az egyéb kézimunka-igényes növényekhez hasonlóan, jórészt bér-művelésre és háztáji termesztésre került. Az emberi szem, kéz itt is nélkülözhetetlen, a gép ugyanis válogatás nélkül törí a leveleket, a szedők viszont csak a beérteket, így hétszáz is bejárnak egy-egy táblára a termés begyűjtéséhez. Az egyéni művelésre felparcellázott nagyüzemi ültetvényekről így válogatott levelet — részben utóérlelt dohányt — kap az ipar. A homoki dohányültetvények szebbek, mint a korábbi években voltak.

Martfűi Gold Fassl sör

Kitűnő a vizsgán

Az eredetivel megegyező, kifogástalan minőségű az osztrák licenc alapján gyártott martfűi Gold Fassl sör — ezt állapította meg a szomszédos ország szakértő bizottsága, amely a Magyarországban gyártott, osztrák márkanévvel viselő söröket vizsgálta. A vizsgálati anyagot, az üvegeket és dobozokba töltött italokat, nem a gyárból, hanem a kereskedelmi forgalomban levő termékekből választották ki és minősítették. A szövetségi sörgyár évente százezer hektoliter Gold Fassl sört gyárt, s tölts félliteres, illetve háromdecis üvegekből. Az ital java részét a HungarHotels és a Pannonia szállodai lánc veszi meg, de a nagyobb belföldi csemegeüzletekben és az ABC-áruházakban is kapható.

Egészségünk védelmében...

Múltunk kirablói

Az egészségügy miniszter közelmúltban tartott sajtótájékoztatója ismét az érdeklődés középpontjába állította az egészségmegőrzés nemzeti programját, amelyet a kormány még az év elején fogadott el. Úgy tűnik, ma már széles tömegek számára világos, hogy egészség életmód, a gyógyító-megelőző orvosi ellátás, a különböző szűrővizsgálatok igénybevétele nélkül nem képzelhető el sem az egészséges család, sem az egészséges állampolgárokból álló társadalom. Egy örökös betegeskedő népesség viszont a legjobb akarat mellett sem tudja azokat az eredményeket elérni, mint amire szellemi és fizikai ereje teljében lévő egészséges nemzetek képesek. Hogy mennyire nem törődünk egészségünkkel, azt a statisztikai adatok is jól érzékeltetik.

1970-ben napi 214 000 fő volt tippénzes állományban, 1986-ban ez a szám már napi 270 000-re emelkedett.

Azaz nemhogy egészségesebbek lettünk volna, hanem egyre többen betegeskedünk. 1986-ban 2,2 millió fő beteget ápoltak kórházaink, összesen 29,6 millió ápolási nappal. Az egészség megőrzése tehát nem lehet magánügy, s nem lehet kizárólag állami feladat.

Mit tehet az állampolgár egészsége védelmében? Nem csupán azt, hogyha megbetegszik orvoshoz fordul, kórházba vonul. Ma már számos betegség megelőzhető vagy kezdeti stádiumban felfedezhető különböző szűrővizsgálatokkal. Csak utalunk rá, hogy 1970-ben hazánkban mintegy 82 000 tbc-s beteget tartottak nyilván. Számuk 1986-ra 21 000-re csökkent a gondos orvosi gyógykezelés, a különböző szűrővizsgálatok eredményeképpen. Sokan mégis felelőtlenül nemcsak saját egészségüket, hanem mások egészségét is veszélynek teszik ki azzal, hogy a szűrővizsgálatra hívó értesítéseket figyelmen kívül hagyják. Egy fertőző betegséget nem könnyű leküzdni, teljesen kiirtani. Most, amikor már a tbc gyógyítására kiváló gyógyszerek vannak, még most sem mondhatjuk, hogy ez a betegség megszűnőben lenne. 1986-ban például 4522 új megbetegedést regisztráltak. Vehetünk egy másik példát: 1970-ben 9437 nemi beteget tartottak nyilván, ez a szám 1986-ra 839-re csökkent, ugyanakkor 1986-ban 9070 új beteget vettek gyógykezelésbe. A különféle betegségek visszaszorítása, illetve lehetőség szerinti megelőzése tehát csak az állampolgár aktív közreműködésével képzelhető el, ha alávetik magukat a szűrővizsgálatoknak, önként jelentkeznek orvosi ellenőrzésre, tehát nem az egészségügyi apparátusnak kell nyomozni utánuk, hogy kötelezettségeiknek tegyenek eleget. Milyen kötelezettségei vannak a betegnek? Ezeket az egészségügyi törvény és végrehajtási rendeletei tartalmazzák. Most csak a leglényegesebbekre utalunk.

Az egészségügyről szóló törvény külön fejezetben foglalkozik a gyógyító-megelőző ellárással. Ennek

legfontosabb alapelve, feladata, hogy óvja a lakosság egészségét, munkaképességét, megbetegedés (állapotromlás) esetében az egészséget és a munkaképességet mielőbb a lehetséges mértékig helyreállítsa,

illetve a beteget más munkára alkalmassá tegye. A lakosság egészségi állapotának javítására hatékony intézkedéseket kell tenni, és azok hatását folyamatosan ellen-

őrizni és értékelni kell. Ennek érdekében, ha a beteg korszerű vizsgálata vagy gyógykezelése csak a kórházban biztosítható, be kell oda utalni. A beutaláshoz a beteg hozzájárulása szükséges, kivéve ha a törvény másként rendelkezik. Vannak ugyanis olyan esetek, amikor nem a beteg dönti el, hogy igénybe veszi-e a kórházi kezelést, vagy sem. Így általában, ha a kórházba való elhelyezése ellen a beteg észrevétel nem tett, azt hozzájárulásának kell tekinteni. Nem szükséges a hozzájárulás, ha a beteg kis-korú, továbbá, ha cselekvőképtelen, illetve korlátozottan cselekvőképes nagykorú, vagy ha közvetlen életveszély áll fenn, és az életveszély csak kórházban alkalmazható gyógymóddal hárítható el. Ez utóbbi esetben az orvos a betegnek haladéktalan kórházba szállítása iránt intézkedik, intézkedését a beteg hozzájárulása köteles elősegíteni. További kivételt nem szükséges a beteg vagy hozzátartozójának beleegyezése, ha fertőző beteg vagy fertőző betegségre gyanús személyt kell a törvény rendelkezése alapján a kórházba utalni. Erre lehetőséget ad a törvény a tbc-s megbetegedések és nemi betegségek esetében is. A járványok megelőzése érdekében a veszélyeztetett személy kötelező védőoltása, illetőleg megelőző gyógyszeres kezelése rendelhető el. A beoltott személy a védőoltás hatékonyságának ellenőrzése céljából orvosi vizsgálat alá vonható. Fertőző betegség esetében a fertőző veszélyének elhárítása céljából kötelező szűrővizsgálat rendelhető el.

Akinek a maga, vagy a gondozásában álló személy fertőző betegségről vagy annak gyanújáról tudomása van, illetve akit az orvos fertőző betegség gyanúja miatt orvosi vizsgálatra felhívott, köteles magát, illetőleg a gondozottat megvizsgáltatni. Ha az orvos a fertőző betegség vagy a fertőzőség fennállását megállapította, a beteg magát, illetve a gondozója a beteget köteles gyógykezelteni és meg kell tartani az orvosi utasításokat. Az érintett személyt kórházba kell utalni, ha az orvosi vizsgálat vagy a gyógykezelés csak ott biztosítható. Amennyiben e kötelezettségnek nem tette eleget, az orvosi vizsgálatnak, illetve a gyógykezelésnek az elrendelése iránt kell intézkedni. A fertőző beteg, a fertőző betegségre gyanús személy és a környezetében élő személyek kötelesek a fertőzés továbbterjedésének megakadályozásához szükséges rendszabályokat megtartani. Ha ezeket figyelmen kívül hagyják, a beteg (vagy a fertőzést okozó személy) kórházba utalható.

A már említett járványügyi előírások (orvosi vizsgálat, gyógykezelés, fertőtlenítés, szűrővizsgálat, foglalkoztatási tilalom stb.) alkalmazandók a tbc-s (gümőkóros), valamint a nemi betegségek esetében is.

A fertőző nemi beteg vagy a fertőző nemi betegségre gyanús személy kezelése során a fertőzés továbbterjedésének megelőzése céljából az orvosnak meg kell állapítania azokat a személyeket, akikről a fertőzés származhatott, illetőleg, akiket a beteg megfertőzhetett. A beteg köteles erre vonatkozóan felvilágosítást adni. Az a személy tehát, aki tudja, vagy feltételezi, hogy fertőző nemi betegségben szenved, köteles a lakóhelye szerint illetékes bír és nemi beteg-gondozó intézetben haladéktalanul megjelenni, és magát a szükséges orvosi vizsgálatnak alávetni. Ha a vizsgálat betegséget állapított

meg, a beteg köteles a fertőző állapot megszűnéséig magát kezelteni, ha ennek nem lenne eleget — illetve meg sem jelenne — zárt, ajánlott levélben, határidővel felszólítják, s figyelmeztetik a következményekre. A mulasztás szabálysértést valósít meg, tehát pénzbírság kiszabásával igyekeznek a megjelenésre késztetni, továbbá az illetékes rendőrkapitányság útján elővezetése is elrendelhető. (Az elővezetés foganatosításához az ügyész jóváhagyása nem szükséges.)

Korunk új, félelmetes fertőző betegsége az AIDS. Szinte naponta hallunk hirt gyors terjedéséről, nem csoda, ha az országok egymás után szigorú, az állampolgári jogokat érintő védő, ellenőrző intézkedéseket lépnek életbe. Így például a Szovjetunió állampolgárait és az országban tartózkodó vagy azon átutazó személyeket kötelezni lehet arra, hogy az esetleges fertőzőség megállapítása végett orvosi vizsgálatnak vessék magukat alá. Aki nem hajlandó ennek magát alávetni (ha külföldi), kiutasítható az országból. Öt évig terjedő szabadságvesztéssel sújtható az, aki szándékosan a fertőzés veszélyének teszki más személyt.

Aki pedig tudja azt, hogy AIDS-vírussal fertőzött, s megfertőzést is, nyolcévi szabadságvesztést kaphat ezért.

Magyarországon ilyen konkrét szabályok megalkotására még nem került sor, az egészségügyi törvény fertőző betegségre, illetve fertőző beteg gyanús eseteire vonatkozó rendelkezései azonban az orvosi ellenőrzésre ilyen esetben is lehetőséget adnak.

Jelenleg 137 AIDS-fertőzöt tartanak nyilván hazánkban. Közülük 48-an vérekezek, egyharmaduk gyermek. Megdől tehát a hiedelem, hogy az AIDS kizárólag a homoszexuális betegsége lenne. Készségtelen, hogy a fertőzettek, illetve a betegek nagy része közülük kerül ki, de bárki megfertőződhet. A fertőzés egyébként azonnal nem vehető észre, az AIDS-fertőzőt akár öt éven át is tünetmentes lehet. Mindenkinek az az érdeke, hogy az egészségügyi törvény szabályai által előírt kötelezettségeitől függetlenül maga kezdeményezze a szűrővizsgálatot, hiszen minél előbb kezdődik a fertőző személy megfigyelése, a beteg kezelése, az annál eredményesebb lehet. Ha valaki pedig tudja azt, hogy AIDS-fertőzött, s állapotában rosszabbodás állna be, jól teszi, ha azonnal jelentkezik orvosi kezelésre.

Az egészségügyi törvény végrehajtására vonatkozó módosítások egyike, hogy nemcsak az alkoholistákkal és a kábítószer-élvezőkkel, hanem az egyéb hasonló függőséget okozó anyagot (szert) fogyasztó személyekkel szemben is el lehet rendelni a kényszer-gyógykezelést. Részletes utasítás kiadása várható az ittas személyek kijózanító állandósításának (kötelező, illetve lehetséges) módjáról, a térítés mértékéről.

Új rendelkezés jelenik meg, hogy holttestből gyógykezelés és gyógyszer-előállítás céljára milyen esetben lehet szövetet vagy szervet kivenni.

Családtervezési vagy genetikai okból lehetővé válik (bizonyos életkoron túl) a művi meddővé tétel, ha azt az illető kéri.

Új rendelet jelenik meg a gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású anyagok és készítmények nyilvántartásáról és forgalomba hozataláról. Ezeket az új szabályokat annak idején részletesen ismertetjük majd.

Ismeretes, hogy az egészségügyi szerv azt az alkoholistát, aki rendszeres és túlzott alkoholfogyasztásból eredő magatartásával családját, kiskorú gyermekeinek fejlődését, saját egészségét, környezetének biztonságát veszélyezteti vagy a közrendet, illetve munkahelyén a munkát ismételtelen súlyosan zavarja, gondozáson való részvételre kötelezheti, illetve elrendelheti, hogy a kezelést kórház alkoholelvonó osztályán végezzék. A kórházi kezelés a szükséges ideig tart, de egy alkalommal nem haladhatja meg a hat hónapot. 1987. szeptember 1-jével lép életbe az új szabály, amely lehetővé teszi, hogy a gyógykezelés eredménye alapján az alkohológiai osztály vezetője a gondozás alá vont személyt a környezetbe való beilleszkedés elősegítése érdekében alkalmazkodó szabadságra bocsássa. Ennek időtartamát az osztály vezetője határozza meg, de az nem haladhatja meg a két hónapot. A szabadságra bocsátásról a kórház értesíti a gondozásra kötelezett lakóhelye, vagy munkahelye szerinti illetékes rendelőintézetet, amely a körzeti orvossal együttműködve megfigyelés alatt tartja és gondozza a szabadság időtartama alatt. A szabadságra bocsátottat azonnal vissza kell szállítani a kórházba, ha állapota kórházi osztályon történő kezelést tesz szükségessé.

Dr. L. Gy.

„A színes folyó”

népszerűsítették a narkót azzal, hogy ha esetleg titokban is, de szedték és a megatartásukból látható, a zenéjük-ből, a szövegből kihallható volt a narkós hatás. Volt, aki egyértelműen elmondta, miről énekel, példa erre Eric Clapton Cocaine című száma, vagy utal rá, mint a Beatles a Lucy in the Sky with Diamonds-szal — (Lucy a mennyben gyémántokkal) — az LSD-re. Csakhogy egyet nem szabad elfelejteni: ezek a dalok nem azért jöttek vagy rosszak, mert valamiképpen a kábítószerhez kapcsolódnak! A kábítószer csak eszköz volt a művészek nagy többségének a kezében. De a fiatalok ezt máshogy értelmezték, HALÁLOSAN komolyan vették, s egyre többen szoktak rá a narkóra...

„A koncert az oka mindennek. Ott fetrengnek ragasztófüzösen, rézegen a kőlykök.” „Mit akarunk mi,

Nemrégiben értek véget az alkotmány napi ünnepségek, amikor is — államalapító nagy királyunkat, Szent Istvánt is ünnepeljük, vele együtt több mint ezer éves államiságunkat. Azt a történelmet, azt az államiságot, amely oly sok küzdés, balserencse közepette, immár tizenegy évszázada folyamatos.

Aki csak egy kicsit is ismeri a magyar történelmet, az tudja, hogy mennyi minden elveszett, mennyi érték vált a parázs prédájává, épületeink, írott emlékeink, s mindaz, ami megmaradt, szinte a tűzből lett kimentve. Vagy a szerencse szegődött mellé. Szerencsebébb sorú országokban minden megmaradt, az európai városok középpontja híven őrzi a középkori palotákat, könyvtárakat, kolostorokat, míg nálunk a Dunántúli csekély szegélyén maradt meg eredetiben olyan épület, templom, amely az Árpád-házi királyok alatt épült.

Tatórok, törökök, osztrákok stb. nem kímélték sem a lakosságot, sem annak vagyonát, a felszabadító háború, amely véget vetett a török uralmánknak, szintén csak pusztítást vitt végbe — a magyar lakosság kárára. Ekkor kezdődtek a telepítések, hiszen volt olyan vármegye, ahol három-négy község maradt meg a többi szökből...

Érthető, hogy ami megmaradt, azt kincsékként becsüljük, arra vigyázunk, azt szinte szentként tiszteljük. Gondoljunk csak a Tihanyi Alapítólevélre, krónikáinkra, ezek a levéltárok féltett értékei, nemzedékek hajolnak feléjük, amikor ritkán megtekinthetők.

Egy gazdag, nagy ívű történelem szegényes kinceivel rendelkezőnk, de nekünk ezek drágák, a nemzet erekléji, hozzátartoznak múltunkhoz, jelzik a történelmi folytonosságot.

Épp ezért háborítja fel a nemzet millióit az, hogy ezekre a megmaradt kincsekre, ereklékre szennyes kezek rátanyerelnek, elorozzák, megfosztják ettől népünket, s öns céljaikra fordítják azt a semmi pénzt, amit érte kapnak. Mert kaphatnak érte milliókat, az is semmi ahhoz képest, amitől megfosztanak bennünket, a jelen embereit, történelmünk örököseit.

Senkit nem lehet arra kényszeríteni, hogy szerepse, tisztelje ezt az országot, ha ez a természetes érzés nincs benne. De az nem lehet magánügy, hogy ne tartsa be törvényeinket, a múltunkat ne tisztelje. Súlyos büntetést érdemel, aki ez ellen vét, hiszen nem egy kisebb közösséget, nem egy magánembert, hanem egy nemzetet rabol ki.

Mert ha nem így lesz, féltő, hogy sokan utánozzák őket; igaz, nincs annyi krónikánk,

kódexünk, hogy seregnyi utáznál támadhatna, de a nemzetkifosztók eléggé leleményesek. Példa erre a várbeli nádori kriptá kirablása, az őrömi kápolna kifosztása, s a legújabb, a Batthyány-mauzóleum barbár elpusztítása, a sír feldúlása, az értékek elszármányolása.

Nemcsak a tettesek, akik végrehajtották a barbár tetteket, hanem a felbújtók is keményebb, végzetesebb ítéleteket érdemelnek.

Arról sem szabad azonban megfeledkeznünk, hogy minden ezen prédálásoknak vannak előzmények, gondoljunk csak a régészeti leleteinkre, amelyek Nyugat-Európa nagyvárosaiban tűnének fel, oly módon, hogy magyar szakember nem is látta őket. A honfoglalás kori sírok kirablása éppúgy nemzeti értékeinkről foszt meg bennünket, mint a Batthyány-mauzóleum barbár feldúlása, kirablása.

Az embernek az a gyanúja támad, hogy itt szervezett bűnbandával állunk szemben, s ezt valakik mozgatták. Mert azt fel sem lehet tételni, hogy analfabéta, primitív embereknek jusson ilyesmi az eszukbe, ezek megbízást teljesítenek.

Ha nem jutunk el a megbízókhoz, akkor szomorú sors vár még meglévő értékeinkre, a nemzet erekléire. Kiszemelt célpontok az érseki, a püspöki székhelyek, a nagyobb templomok, s ezután következnek a kisebb városok, majd a falvak.

A valuta, az arany meg szállottai semmibe veszik a nemzet érdekeit, szinte kiráusítják mindazt, ami szép, ami érték, ami a mi történelmünk részle! De nemcsak ezekre vetnek szemet a megbízók, hanem most már az újkori sírokra is, nem számít, hogy egy nemzet a vesztes, a kirablott...

Arra gondolni sem merek, hogy majd egyszer az együgyű analfabéta tettesekben feltámad az emberi tisztesség, és visszautasítják a piszkos megbízást. Az értelemlenékül emberek nem képesek felfogni azt, hogy egy népet, egy nemzetet szegényítenek, nem értik, nem érzékelik a történelmet.

A megbízók széles körű nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezhetnek, különben hiába áhítoznának a külföld műkereskedő-híénáj a hazai műkincsekre, ha nem lennének itthon büntársai. Bizonnyára nem sokan vannak, de mindnyájunkat veszélyeztetnek, hiszen általuk szegényedünk...

Nemcsak a bűnüldözö szerveknek, hanem minden nemzetet szerető embernek kötelessége, hogy lefogja kezét mindazoknak, akik ki akarják forgatni múltunkból, s meg akarják fosztani utódainkat minden, meg meglévő értékeinktől.

A. J.

„A színes folyó”

mikor az Imádottjaim a kőlykök énekelnek? — Hányszor de hányszor hallani megtört, csalódott szüloktől ezeket a mondatokat. Mint mikor valaki azzal érvel, hogy a fiatalok agresszivitásának, sőt a bűnözésnek oka az, hogy a gyerekek folyton krimiket, horrorfilmeket néznek. Nem lesz attól valaki bandita, mert krimiken nő fel. De az igaz, hogy ha bűnöző lesz, remek ötleteket kaphat a filmekből, és ha életét kilátástalannak érzi, konfliktusait nem tudja megoldani és a narkóhoz, enyhébb esetben a ragasztóhoz nyúl, igazolást találhat a zenében, vagy az ismeretlen kábítószeres rockzenészek példájában. Mondjuk ki: ha nem is teljes mértékben felelős a rockzene a kábítószeres elterjedéséért, de része van benne. S hogy ki felelős még? Nem lehet különválasztani a fiatalok narkóját, a ra-

gasztót a felnőttektől, az alkoholtól. Bizonyára más lenne a világ, másként jelentkeznének a problémák, ha a tizenévesek nem látnák a kocsmákból kizuhanó hullarészeg felnőtteket. Mert a fiataloknak példaképekre van szükségük. Ők még egyaránt hajlamosak a jó és a rossz befogadására. S ha körbenéznek, mit látnak maguk körül? Olyanokat, akik az élet nehézségeibe belefáradva, akaraterő híján, családjukat is elhagyva az italbán találgák meg a „boldogságot”, és azokat is látják, akik soha nem dolgoztak, és — akármilyen úton-módon — mégis megvan mindenük. Nem nehéz kitalálni, hogy melyik utat szeretnék választani. De a valóság más, ezt azért tudják. És képesek a pár óras felhőtlen látszatboldogságért éveket áldozni az életükben.

Mindent meg lehet magyarázni, csak éppen megérteni nem. S megmarad a választatlanul hagyott kérdés: mégis miért!?!... M. K.

NYÍREGYHÁZA

Rendezett változások

Rend a lelke mindennek — tartja a közmondás. Főleg akkor fontos ez, ha ezen időszakban jelentős változások mennek végbe. Ahogy most történik Nyíregyházán. Ugyanis mindjárt a látogató szemébe ötlük: a változások rendezettségé.

Amióta megkezdődött a nyíregyházi intézet felújítá-

ségben alakítják ki az új könyvtárat, mellette lesz az olvasóterem, felújítják az orvosi rendelőt is, ez nagyobb lesz a mostaninál. A jelenlegi könyvtári helyiség zsúfolásig telve könyvvel, 5200 kötet könyv van a birtokukban, s 280 a beiratkozott olvasók száma. Látható tehát, hogy időszerű az új helyiség kiala-

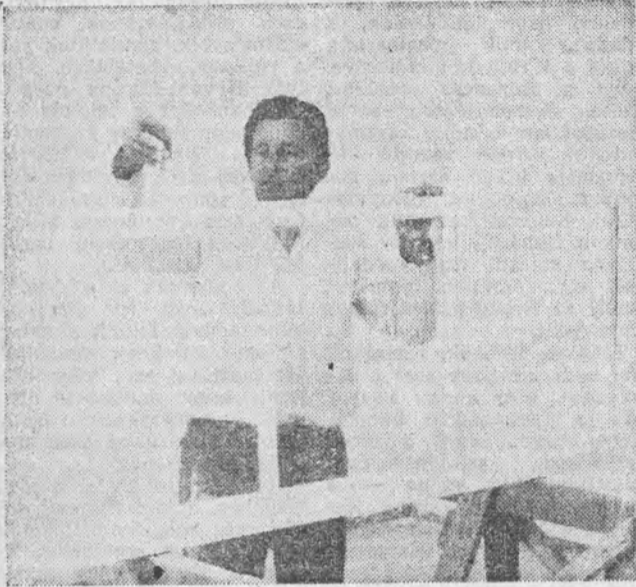
A konditerembe is szívesen és gyakran járnak az emberek, a műszaktól függően, tehát délelőtt és délután is lehet „testkarbantartást” végezni. Aki mozgásra vágyik, meg is teszi ezt, annál inkább, mert a labdajátékok ideje, legalábbis egy időre, szünetel. Hogy miért? Annak egyszerű a magyarázata. Semmi más nem történt csak az, hogy a focisták nagy meccsek helyett vad meccseket vívtak, aminek semmi köze sem a focihoz, sem a sportszerűséghez, és ha nem is törés, de komoly zúzódás, vérömleny stb. lett a következmény.

A mérkőzés alkalmával az egyik játékost „betegre” rug-

dás, hiszen nemcsak azoknak kell a fürdés, akik nehéz és piszkos munkát végeznek, azok is felüdülhetnek, akik könnyű és tiszta munkán dolgoznak, például a varrodások. A kánikulára való tekintettel megnövelték a fürdési lehetőséget.

Sajnos, a betegszobának is van lakója, Nagy István, 34 éves fiatalember személyében, aki mielőtt bevonult volna, más bűncselekmények miatt 10 hónapi büntetésére, kerambolozott, csaknem összetörte magát, dereka, válla fáj, most lábadozik.

A felújítás során elkövetkezik az az idő is, amikor megújul a stúdió is, kicserélik a

Festik az új női körlet ablakkeretét

sa. Igyekszünk tudósítani arról, hogy mi is történik, mi újul meg, milyen változások történnek. Beszámoltunk arról is, hogy az éltelték konyhája, fürdője, mosodája stb. korszerűbb lett, nemcsak az eszközök, hanem maga a helyiség is megújult.

A mostani helyzetről — ha röviden és velősen akarnám meghatározni — azt mondhatnám: a felújítás folytatódik. A megszabott ütemet tartva, tervszerűen, egyik feladatot a másik után oldják meg.

Rendezetten, aprólékos munkával végzik a női körlet átépítését. A helyiségek nagyok, tágasak, az ablakok szintén, beárad a nap, amely szinte perzsel, hiszen nyáron negyven napig nem esett ezen a vidéken egy csepp eső sem. A női körleten dolgozó szakemberek az ablakkereteket festik-mázolják, nemcsak a leendő szobákban, hanem a folyosón lévőket is.

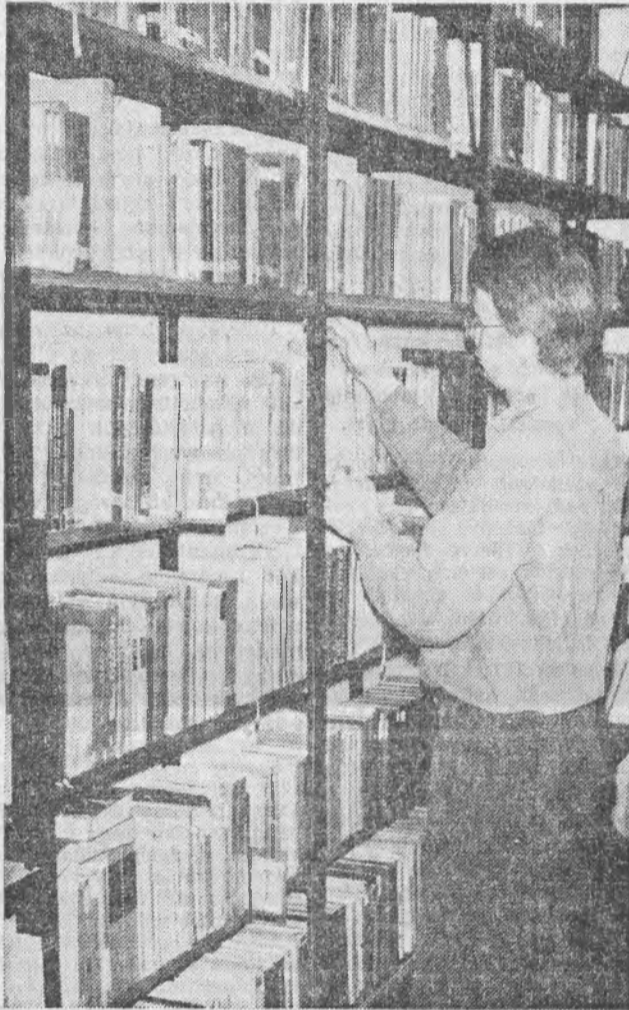
Terveik között szerepel az is, hogy egy nagyobb helyi-

kítása. Könyvet egyébként mindennap lehet cserélni.

A mostani orvosi rendelő is kicsi, de intenzíven dolgoznak benne, vegyüek csak a fogorvosi munkát, 17 embernek készítettek idén már teljes fogpótlást, 138 embernek tömtek be fogait, ezenkívül van a másfajta kezelés, ecsetelés stb. Hetente kétszer jár be a fogorvos, de ha valami váratlan történik, például egy embernek belobban a foga, és sürgős beavatkozásra van szükség, mert fájdalma elviselhetetlen, akkor kiszólnak az orvosnak, aki azonnal be megy, és elvégzi a szükséges gyógyító munkát.

Itt kell megemlíteni, annak ellenére, hogy még nyár van, és a fűtésről ilyenkor beszélni nem illik, hogy 1984. október 6-án az intézetet bekapcsolták a városi távfűtőhálózatba; csak a varroda kap melegeget az új, korszerű gázkazánokról.

Az új, leendő női körleten is felszerelték már a radiátorokat.

5200 kötet könyv van a könyvtárban

dosták, logikus tehát, hogy addig nem lesz játék, míg ő meg nem gyógyul. S utána is csak akkor, ha az emberek a focijátékot „megmérkőzésre” és nem „leszámolásra” használják. Sok minden előfordulhat egy meccsen, akaratlanul, szándéktalanul, de akarva, és szándékos sérülést okozva, nem lehet, illetve nem szabad játszani.

Pedig a játéktér állja az idők viharát, sem a fagy, sem a szárazság nem árt neki, a gyepszőnyeg remek. Nem hiába áldoztak rá pénzt, időt, fáradságot, megérte! Az angol fűmág drágább volt, no nem sokkal, mint a hazai. Összel vetették — pár évvel ezelőtt! — a rákövetkező tavaszon kimélték, és azóta — az említett eseményekig! — folyhatott rajta a sportnagyüzem!

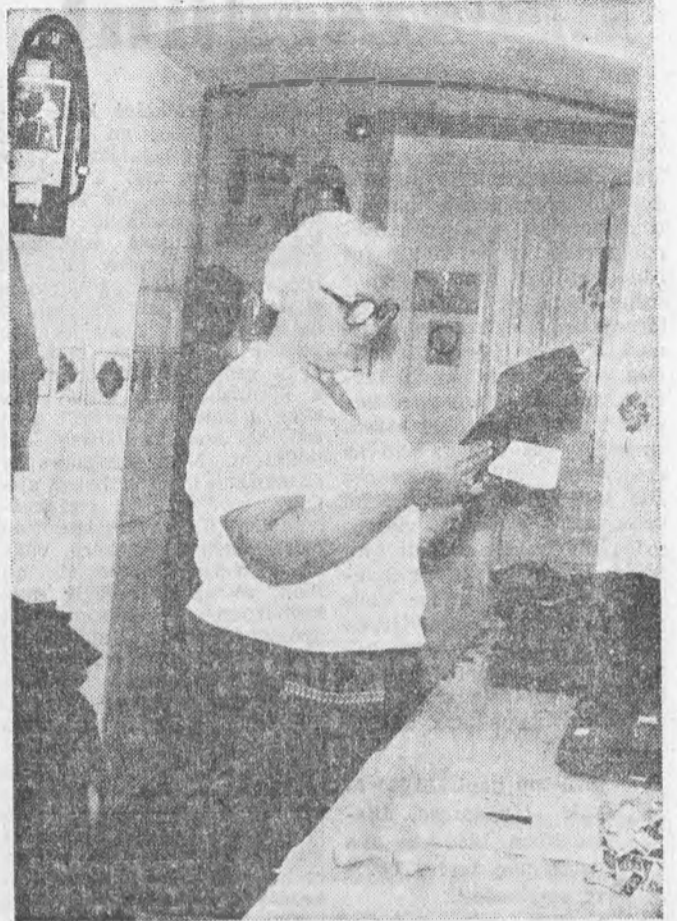
A konditeremben találkoztunk Setét Lajossal, aki rendszeres látogatója e helyiségnek. Most a gyűrűvel „dolgozott”.

Az intézet vezetőinek tervei között szerepel az is, hogy külön szabálysértői körletet alakítsanak ki, valamint egy új blokkot, ahol a fogda lesz, és a fegyvelmezőszeg.

A mostani helyett tervezik egy új bolt kialakítását is, mert a boltot „kinötte” az intézet, már nem képes kielégíteni a megnövekedett igényeket.

A látogatóhelyiséget is bővíteni akarják, ez természetes, hiszen sem az élteltnek, sem a látogatóknak nem közbömbös, de az intézetnek sem, hogy milyen körülmények között zajlik le a balálkozás.

Az előzőekben már említettem, hogy új fürdők, zuhanyozók vannak, a mostani nagy melegben ez szinte ál-

A Fekő-meősa munka közben

készülékeket, de nemcsak magában a stúdióban, hanem a zárkában is, ugyanez a sors vár a falban húzódó vezetékekre is.

Azt hiszem itt kell megemlíteni, hogy mire az intézet százéves lesz, 1989-ben, addigra teljesen megújul itt minden.

Utaltam már rá, hogy a felújítás rendezetten folyik, nemcsak most, amikor belső szakemberek dolgoznak, így volt akkoriban is, amikor külsősök végeztek itt különféle munkálatokat. Vagyis a felújítási munkálatok ideje alatt az intézet éli a maga megszokott, napirendben rögzített életét.

Az üzemekben — a meleg ellenére — lendületesen megy a munka, mint ismeretes, Nyíregyházán a Sátoraljai-helyi Fehérneműgyár telep-helye van, ágyneműt gyártanak itt, nagy szériában. Ezenkívül szerződés köti őket a Fékonzhoz, ingeket gyártanak itt, s nem is keveset.

De úgy látszik, a megrendelő elégedett, mert újabb és

újabb megrendeléseket ad fel, az itteni szakembereknek olyan érzésük van, mintha a Fékonz azt szeretné, ha az egész gyár átállna az óálaluk megrendelt ingek gyártására... De ez, egyelőre, megvalósíthatatlan. Hogy miért? Annak nemcsak pénzügyi okai vannak, hanem más is, például az, hogy nem elég megrendelni, ugyanis bér munkáról van szó, hanem meg is kell adni a gyártáshoz szükséges kellékeket, jelenleg tízezer darab ing van a raktárban, olyan, amelyet csak azért nem tudnak elszállítani, mert a Fékonz nem küldte el még most sem — holott a gyártás megkezdése előtt már itt kellett volna lenniük! — a papírcímkeket. Enélkül hiába van kész az ing — nem szállítható.

Találkoztunk a Fékonz meő-sával is, aki épp aznap érkezett, hogy szűrőpróbaszerűen ellenőrizze a minőséget. Kér-tünk tőle nyilatkozatot, de ez elől elzárkózott, mondván, még csak most kezdte meg a munkát.

A. J.

TOLNAI LAJOS:

A Tógyer farkasa

Nagy kutyaugatás, verte fel a kastély udvarát. A cselédek otthagyták munkájukat, és mindenik az istálló felé szaladt.

— Mi az? Tolvaj? Már megint? — kiáltott le a kastély ura, egy csinos, barna körszakállas fiatalember. — Az a gar Nemet János lesz. Mit lopott? Hozzátok ide!

Mert a cselédek csak azt hallották a zajban, hogy hoz-zátok ide, egy juhászember vezette is a bűnöst.

— Mi az ördög, te Tógyer, mit rejtegetsz te a bundád alatt?

— Farkaskölyök, nagyságos uram — visított egy cseléd-asszony.

— Farkas? Lássuk. És a nagyságos úr leszá-lott a verandáról.

Egy karcsú, nyúlánk fark-kaskölyök vetette csillogó szem-eit az uraságra.

— Mit akarsz ezzel a fark-kassal, Tógyer? Te, ez veszett egy állat.

— Nem az, nagyságos úr, szelíd ez, mint a bárány — szólt a juhászember, s le-emelte nehéz, zsiros kalapját.

— Ajándékba hoztad?

— Nem én, csak eljött ve-lem, és kísér mindig, mint a kutya.

— No, hát ezt a bestiát agyonütöd.

— A világ minden kincsé-ért sem. Fölnevelem.

— De akkor nem maradsz nálam, Tógyer.

Egy darabig nézett urára a juhász, s aztán lassan, vontatva mormogá:

— Feleségem is meghalt, a két gyermekemet is elvitte a himlő, nekem most már ez mindenem.

— Te bolond, de ha ez megnő, a bárányaidat, juhaidat, az egész nyájamat felfalja.

— Nem teszi. Ugye nem teszed, Jóska?

A farkas e kedveskedésre felkúszott a juhász mel-lére, s nyalni kezdte az orcáját.

— Hogy az isten verje meg — sottogták nyihogva-vihogva a cselédek, főképp az asz-szonyok, kik nem tudtak betelni egy igazi farkas néz-ésével.

— Tógyer — fordult az uraság a juhászhoz —, ezt a fenevadat nem tarthatod meg. Farkas csak farkas marad, a végén tégedet is megöl. Ezer példát tudok rá. Lehúzzuk a bőrét, Wenczel kitömi.

— Nem, nagyságos uram: nem adom semmiért.

— Akkor megválnék egy-mástól, Tógyer.

— Nem bánom.

— Nem bánod? Itt hagyod a jó helyedet?

— Ha másképp nem ma-radhatnék.

— Semmiképp sem.

— Akkor hát, én megyek.

— Mindjárt? Ne légy ostoba. Becsületes, jó ember voltál mindig, Tógyer, az apámat is híven szolgáltad, nem szeretném, ha bolondot csinálnál. Gondold meg a dolgot.

— Könyörgöm, meggondol-tam. Én ettől a farkastól el nem szakadok.

— Megtartod?

— Meg.

— Megbolondultál, Tógyer. A nagy bánat — értem —, elvette az eszedet; és hogy került hozzád ez a farkas?

— Nem tudom, csak ezt találtam egy hajnalon a meg-halt fiam bölcsőjében.

— Te ostoba, csak nem gon-dolod, hogy ez a farkas... És nevetett az uraság.

— Hátha Isten azt akarta, hogy a Jóska lelke menjen bel-é? Hiszen úgy néz, úgy sir, úgy kér, úgy simogat.

— Látom, elment az eszed. Karácsonyig maradhat: de akkor aztán vége minden ér-zékenykedésnek. A farkast megnyúzzuk. Most eredj. Tá-lasné adjon Tógyernek vala-mi falnivalót, aztán egy kis pálinkát is. A farkast meg ne lássam többet.

Tógyer megfordult, s a fark-kaskölyökkel elballagott.

Az uraság nem sokat adott az egészsre, tán el is felejtet-

Setét Lajos a gyűrűn dolgozik a konditeremben

ESZTERGOM

Bővülő kapcsolatok

Hiába érkezik az ember határozott céllal Esztergomba, az első benyomásokat mégis a városkép, ezen belül is a magasba emelkedő Bazilika látványa kínálja. Történelmi

latainkat, új partnereket szereztünk, s nem akarom elkiabálni, de az intézetünkben élő, külső munkahelyekre küldhető szabálysértőinknek van munkalehetőségük bőven.

külső munkán dolgozó szabálysértőket, hogy javarészt munkakerülő életmódjuk miatt kerültek az intézetbe, ugyanakkor itt önként jelentkeznek munkára, s a külső partnerek általában elégedettek velük. Igaz, sokan helybéliek vagy a környékre való, a külső munkahelyeken sok ismerősük van, így nem idegen környezetben dolgoznak. Szinte kizárólag fizikai munkát végeznek, ahol ezzel a legnagyobb elővigyázatosság és tiltás ellenére is együtt jár (szinte már hagyományosan) az italfogyasztás. Nagyon nehéz védekezni ellene, mert a külső partnerek szabad munkavállalói ugyancsak megisszák a maguk „munkát

azért erre általában nincs szükség.

— *Minek tulajdonítható, hogy ilyen kapós a szabálysértők munkaejeje?*

— Egyrészt Esztergom és környéke dinamikusan fejlődik, másrészt a nem túl drága, de biztos munkaerőre nagy szükség van. A külső vállalatok keresik a lehetőségeket, s jelenleg olyan helyzetet, hogy szinte válogathatunk az ajánlatok között. Ez persze csak a szabadon mozgatható szabálysértőkre érvényes, börtönösökre ez a jellemzés már nem vonatkozik. Az is közrejátszhat az okok között, hogy ezen a nyáron csökként a létszám, lehet, hogy a szigorított javító-nevelő munkára ítélték má-

A börtönépület utcai frontja

városmag és modern szolgáltatóház együtt, s innen néhány lépésre forgalomtól megkímélt, árnyat adó fákkal szegélyezett belső tér, jellegzetesen múlt századi igazgatási hagyományokkal. Együtt van minden e kis téren. Tanács, bíróság, ügyvédi iroda, börtön... Ahogy kisvárosban ez illik. Mintha megállt volna az idő...

— Azért nem egészen... — mondja az intézet parancsnoka —, szélesítettük kapcso-

A sárisápi Új Élet Mgtsz pilisjaróti építkezésén — műanyagüzem épül — 12 szabálysértő dolgozik. A Kulturinvest beruházásán, az esztergomi gimnázium építkezésén további tizenötöt, a Labor Műszeripari Műveknél pedig öten kapnak rendszeres munkát. A 22. Számú Állami Építőipari Vállalat beruházásán építőipari segédmunkásként dolgozik másik hat emberünk. Az a különös, mondhatnám paradox helyzet jellemzi a

Védőszemüvegben

segítő" néhány üveg sorét. Mi persze könnyebb helyzetben vagyunk, mert ha valaki úgy tér vissza az intézetbe, hogy érzékelhető rajta az ital hatása, azonnal intézkedünk. De

sutt történt elhelyezése miatt, de tény, Esztergomban még lenne hely, s mintegy 40—50 embernek a már említett kategóriájában munkát is lehetne adni.

Az előzeteseknek is jut munka

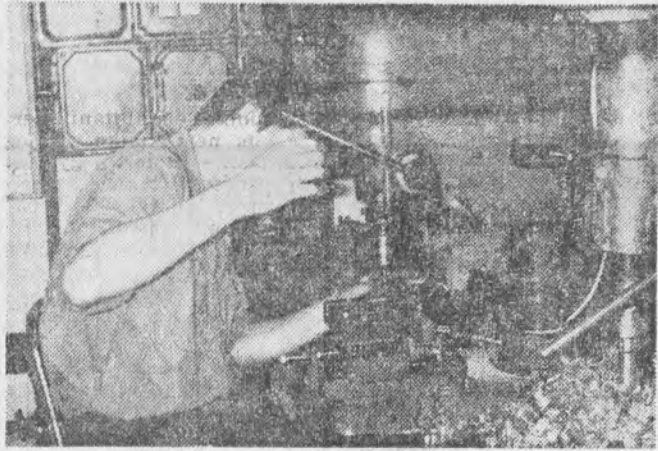
— A vállalati keretek között történő munkáltatásnak már kialakult hagyományai vannak. A régi kapcsolatainkat megőrizzük, ahol kell, ott finomítunk rajta, s itt is jellemző az a törekvés, hogy új, jövedelmezőbb munkát keressünk. A Medicorral régóta együttműködünk. Az előzetesek és néhány jogerős elítelt két műszakban orvosi műszerek alkatrészeit munkálja

meg. Elsősorban lakatos- és forgácsolómunkát végeznek.

A Labor Műszeripari Művek megrendelésére akkusarat készítenek az üzemrészben, a galvanizálás másutt történik, majd a visszakerült anyagokat menettel látják el és készre szerelik.

— *Megnyit keresnek a belső üzemrészben dolgozókat, s hogyan teszik érdekeltté őket?*

— A nagy fluktuáció miatt teljesítményberezést nem al-

Az akkusarat menettel látják el

te rég, mikor karácsony estjében beállított a kastély udvarába Tógyer, de a farkasal, amelyből ekkorra már egy derék, sötétszürke, fekete csikú pompás állat lett.

— No, Tógyer, odaadod a farkast?

— Nem.

— Akkor mehatsz is.

— Úgy akarom, csak a levelemet kérem, már el is szegőztem a havasokra a bányagózt.

K edvetlenül adta ki az uraság a juhász bizonyítványát, mert az emberrel mindig nagyon meg volt elégedve.

— Beláthatod, Tógyer, hogy egy juhásznak farkast tartani örökség.

— Hát én ebből egy jó segélyt nevélek.

Sokáig nézett az uraság a távozó hú ember után, és azon gondolkodott, hogy ne lője-e le a farkast.

Aközben az istálló mellett eltűntek.

Csöndesen ballagott a juhász. Előtte a farkas ugrándozott vígan, hegyezve hosszú, hegyes, kemény füleit.

Bemélyedtek az erdő sűrűjébe, a havas fenyvesek közé.

— Jóska — szólalt meg a juhász egy favisko előtt —, itthon vagyunk. Majd meglátom, milyen ember lesz belőled. Jó kenyeret hagytam el miattad.

Mintha értette volna az okos állat a nagy cselekedet jelentését, szökösze nyaladosta gazdája kezét, ruháját.

A juhász tüzet rakott, farkakat toll mellé, s dudorászva főzőgette puliszkját.

Ha megmozdult, ha fölkel, vigyázva lépegetett, hogy Jóska-t ne zavarja. Hadd nézze a tüzet, és várja, hogy a vacsora előkerüljön.

Került egy kis juhtúrós is.

Jókedvvel, elégedetten tála-lja ki egy fatenyárra a szép, sárga puliszkját.

Leült, és csöndesen eddeget.

— Jóska, ne. Ugye jobb volna egy kis hús? Mi? Ne bámulj, az is lesz.

Mikor megvacsoráltak — körüljárták a hodályt. Nincse-baj? Valami szemtelen farkas nem szimatol-e a közelben?

A farkaskölyök körülzaladgálta a nyáját, mint egy jó kutya, s odaféktűt a számára készített vacokra.

— Jóska, aztán ember légy.

Ha zajt hallasz, tutulj. Látod ezt a szerszámot? — és kihűzött a bősor mellénye alól egy vaskos revolvert. Ide nézz, ezzel hatot lövünk. Vigyázz, most egyet elsütök.

A farkas a pisztolylövése, mint a kutya, ide-oda szökött.

Vigyázz, Jóska, most te vagy a pásztor; én nyugszom egy keveset.

Lenyugodott a fáradt ember. Oh, mi jólesett neki, mikor egy-egy percére felébredt, és ott előtte látta a farkast, amint az nézi és őrsi — és futkorász körülbé.

Nem, nem hagyja a jó isten az embert magára.

Eljött a tavasz, utána a nyár felsége szép napokkal, éjelekkel.

Tógyer egy napon, bizony a szentandrási vásárkor volt, egy és más eladnivalókkal, finom bőrökkel és jó tőrövel, sajttal bekészült a vásárra.

— Jóska, ide hallgass! Most itt te vagy az úr. Ugy. Szemed mindenütt ott legyen, fiam. Az éjjel farkasok nesztét hallottam. Érted? Itt a Talpassal vigyázzatok! Baj ne legyen. Estére haza kerülök én. Kell egy kis bocskor, süveg is jó lenne. Meg egy szija nadrágomba, rézcsattal. Dohányka. Látod, fiam, sok kell egy házhoz. Ebben legyetek. Ugy.

Megsimogatta a juhász a Jóska-t, talán úgy a feje te-tején meg is csókolta, vetett Talpasnak is, a fehér komondornak egypár jó szót — s leindult a hegyről a szomszéd torony felé.

Hogy, hogy nem, Tógyer valahol elidőgált.

Pajtásokra akadt — s a szidónál nagyon jó pálinkát mérték.

Benyúlt már a hideg, havas, téli éj — be egész éjfél felé, már éppen indulni akart, köszönt is, fizetett is, vígan tapogatta tüszőjét, ahol szép pénzeske gyűlt egybe — mikor egy kutya odabújt a lábába közé.

— Mi az? Te vagy, Talpas?

Te véres vagy! Ki tépte le az egyik füledet?

Mintha egy kést szúrtak volna a szívébe — a farkasra gondolt.

Csak nem tett valami gázságot?

Odakapott pisztolyához. A szemét vad tűz borította el.

Ment, futott a hegyről a hegynek. Előtte a kutya —

szívárgó vérével megfestve a havat.

Mint a vad, nyögött, üvöltött fel, mikor meglátta, hogy a nyáj szerte szakadozva, itt-ott.

— Jézus! — kiáltott. — Ez itt mind meg van ölve. Ót, tiz, tizenöt! Jóska!

A farkas véres fülekkel, befestett szőrrel szökött gazdája elé.

— Mi ez — mutatott Tógyer vad haraggal a lemargant bányókra. — Hát ez a becselet? Jóska, hát nem a fiam vagy te, látom, hanem egy bitang farkas!

Kihúzta revolverét, s egy dörrenéssel leterítette az állatot.

Azzal ment tovább, hogy felmérje a kárt.

A juhok között két óriási farkas feküdt — élettelenül, borzasztóan összemarcangolva. Végigszaladt a borzongás a juhászban.

Nagyot, kínosat nyögött.

Látta, hogy ő itt rettenetes munkát végeztet: azt lötte le, aki hűségével ezt a két vadat szétszaghatta.

Odament Jóska-hoz.

— Jóska, Jóska te...

Rávetette magát az élettelen állatra, csókolta, ölelte, fölvette, míg kimerülve oda nem esett a hóra a farkassal.

Harmadnapra arra járó pásztorok ott találták — egy helyt a két óriási farkast, egy csomó lemargant juh között, más helyen meg a másik farkast Tógyerrel.

Jellegzetes esztergomi látkép

kalmazhatunk, ráadásul az akkusaru megmunkálása az utóbbi időben bekövetkezett termékértékesítésben nem volt veszteséges lett, mert a dolgozók több fogást igénylő feladatokat kaptak. Elemoznunk kell a helyzetet, s az okok feltárása után minden bizonyítást nélkülözően meg kell vizsgálni az órabetét. Általában az itt dolgozók órára 12—14 forint között mozog. A legjobbak ösztönzésére bevezettük a bönrendszert. E mozgóról 5—20—25 forintot érő bónjai a vásárláskor érzékelik kedvező hatásukat. Ezt a rendszert 1987 januárjában vezettük be. A tapasztalatok kedvezőek.

Új munkalehetőség az Esztergomi Szolgáltató Szövetkezet ajánlata. Ez részfeladat, a Videotonnak készülő elektrotechnikai paneleket kell aze munkát végzőknek rászerezniük a kész keretbe. Nem igényel nagy szakértelmet, gyorsan, megbízhatóan elvégezhető feladat. Naponta 350 darabot kell elkészíteni, ez volta legszigorúbb kikötés, azzal a megszorítással, hogy reggel hozza az összerakandó paneleket, este készen elszállítják. Ez olyannyira új feladat, hogy még kóstolgatjuk, izlelgetjük e lehetőséget, s majd meglátjuk, milyen további tartalékok rejlenek ebben az együttműködésben.

★ A hétköznapokra terelődött a szó. Az intézet parancsnoka

ka elmondta, hogy az utóbbi időkben többször volt szükség fegyelmet javító intézkedésekre. A nagy mozgás közben némileg felhígult az előzetesek, elitáltak köre, a régebbi jó közösségi szellem némileg csökkent, az újak közül néhányan olyasmivel próbálkoznak, amit nem szabad. Holott például a tévénezésnél eleve a bizalmi elv érvényesül, hiszen nem külön jutalomként kapnak a zárkák tévét, hanem természetes használati eszközként minden zárkában van készülék, s csak onnan kerül ki időlegesen, ahol valamilyen fegyelmetlenesség történt. Elszaporodott viszont a különböző bütykült elektromos készülékek használata, ami azért is érthetetlen, mert ezek a „keralók” nemcsak életveszélyesek, hanem szükségtelenek is, hiszen minden körletben van bojler, s természetesen meleg víz. Apró, bojler. A közeli tervek között szerepel, hogy minden zárkában lesz meleg víz, hiszen az ehhez szükséges bojler már a raktárban van. Úgy oldják majd meg a zárkák melegvíz-ellátását, hogy keverőcsappal szabályozva a nap megadott számaiban minden zárkában használhatják a meleg vizet. Remélik, ezzel végleg megszűnnek a tiltott elektromos szerkesztők.

T. A.

Jogos az érdeklődés

Mint arról frttunk, megalakultak, illetve megalakulnak az ügynevezett bűnmegelőzési tanácsok. Ezen intézménnyel kapcsolatban máris nagy az érdeklődés, s persze a gyanakvás is. Nem lesz-e ez valamiféle „megelőlegezett” ref., korlátlanul beavatkozhatnak az emberek magánéletébe stb.?

Azt hiszem még korai a kérdés részletes taglása, hiszen ezek a tanácsok többségükben most vannak alakulófázisban, s tevékenységüket majd a gyakorlat alakítja ki véglegesen.

Létrehozásuk oka, a bűnézés növekedése, közismert. A bűnmegelőzés tehát társadalmi összefogást követel, s e tanácsok létrehozása egyben beismerése annak is, hogy e téren eddig nemigen voltunk eredményesek.

De vajon a bűnmegelőzési tanácsok működésétől egy csapásra csökken majd a bűnelkövetések száma? Természetesen nem, miként eddig is volt a megelőzésnek számtalan eszköze, de mint látjuk, nem elegendőek. Mégis ez az intézmény jogos reményeket is kelthet bennünk. Hiszen egy-egy kerületben, megyében sok-sok embernek lesz a feladata — s természetesen sokféle foglalkozásuk is —, hogy külön-külön és együtt észrevessék azokat a jelenségeket, amelyek a bűnézéshez vezethetnek. De ennél talán fontosabb: e tanácsok fogják majd össze a megelőzést, a rendőrség, az ügyészség hivatásos bűnüldözői mellett, nem hivatásos, társadalmi munkások sora is aktívan közreműködik. Így nyitható az a közömbösség, amely a társadalmi, illetve a köztulajdon védelmével kapcsolatban észlelhető, de a kirívó egyéni sorsok, a veszélyeztetett családok sem kerülnek majd el a fórumok figyelmét. S miután ez ügyben érintett, illetve intézkedésre jogosult minden szerv képviselteti magát a tanácsban, nemcsak elvi megállapításokra szorítkozhatnak, hanem lesz eszközük a cselekvésre is.

Jogos tehát az érdeklődés e tanácsok megalakulásával kapcsolatban, bár az nyilvánvaló: a visszaesők, a többszörös bűnelkövetők egyéni dolgaival, bajaival csak az általános megelőzés részeként foglalkozhatnak majd, vagyis a rendőrség, illetve a pártfogók eddigi szerepe nem változik. De az már elképzelhető, hogy a szabadulók elhelyezkedésének problémája témája lesz e tanácsoknak, miként az alkoholizmus vagy a kábítószer-élvezet is.

De nem folytatom, hiszen kitűnik e néhány sorból: egy új intézmény kialakulásának kezdetén vagyunk. S azt tudjuk már, hogy mit várunk tőle, de hogy a gyakorlatban miként fejt ki majd — remélhetőleg áldásos — tevékenységét, az a jövő kérdése. De e tanácsok alakulásának híre is biztató...

Meghökkenítő mesék (?)

Hol kezdődött?

— Másnap reggel megint a botrányra ébredtem: a főbérlő követelte a lakbért és fejegetőzött.

Töprengeni kezdtem: honnan szerezzek pénzt? Mégiscsak egy taxistól lenne a legkönnyebb... Csak bátrabban és okosabban kell viselkedni, nem pedig úgy, ahogy tettem.

Eltelt egy hét. A gépjárművezetői tanfolyamra nem merem bemenni — hátha ott keres a rendőrség. A lakásíci mem viszont nem volt benne a személyimben.

Egy este dühödtem felszólítást kaptam: vagy másnap estig fizessék — vagy rendőrökkel távolítanak el az albérletheől!

Tél volt, február. Hová menjek, mit csináljak, ha kidobnak? Reggel elindultam, telve kétségbeeséssel. Kőszálam, villamosoztam egész nap. Estére már kopogott a szemem az éhségtől, és teljesen átfagytam. A Moszkva térenél voltam éppen — láttam, a taxiállomáson bent áll egy kocsis.

A második kísérlet

Jóságos arcú, idősebb bácsi ült a kormány mögött. Barátságosan tudakolta: mi lesz a cél? Hirtelen azt sem tudtam, mit feleljek. „Gyál” — nyögtem ki végül.

Ezzel az egy szóval megint elfogyott a bátorságom. Ugyanúgy félttem, mint az előző úton... Irányítottam a kocsit, amennyire tölem telt — végül csak-csak elvergődünk az általam kigondolt helyre. Közben nézegettem az autóbán: hol lehet a pénzes-táska? Végül a sötétben úgy láttam, mintha a kesztyűtartó alá észlelt volna kis pocsként levő zaccból kandikálna ki a csücske.

Amikor megálltunk, odakaptam, hogy kirántsam. Egy zseblámpa tókja volt... Az öreg rám kiáltott: mit csinál?! Fizessék és tűnjek el, amíg szépen mondja, mert különben... Bevallottam: nincs egy fillérem sem. Erre kiabálni kezdett, hogy biztos lelene vagyok, azok csinálnak ilyeneket, ismeri a fajtát. Ezen veszekedni kezdünk, mert nekem is elborította a vér az agyamat. Tényleg lelene vagyok...

Mint az előző alkalommal a másik, ő is megütött. Megint előkaptam a nuncsakut és visszaütöttem, de nem túl nagyot, így tovább dulakodtunk. Közben valami keménnyel éreztem a zsebemben — eszembe jutott, hogy van nálam egy kés, amit már régebben találtam. Gondoltam: rájlesztsek az örege, mielőtt valaki arrajárónak feltűnik az álló autó. Előrántottam a kést, s azzal a kezemben, verekedtünk tovább. Egyszer csak az öreg kiugrott a kocsi és kiabálni kezdett: „Segítség, gyilkos!” Akkor láttam: folyik a vér a nyakából. Nagyön megrémültem — hiszen én semmit sem akartam. Csak az albérletet kifizetni... csak a jogosítványt megszerezni.

En is kiugrottam, megkerültem az autót, odaszaladtam hozzá és nyugtatni próbáltam: ne féljen, nem akarom bántani, véletlen volt az egész. Inkább üljön vissza, elviszem orvoshoz, mert lehet, hogy súlyos a sebe, akár el is vérezhet!

Valahogyan megint átkeveredünk közben az autó másik oldalára — az öreg beugrott az utasülésre. Egy pillanat múlva már indítottam, és örült tempóban hajtottam el a helyszínről.

Bármilyen hihetetlen: beszélgetni kezdünk. Elmesélem az öregeket a kilátástalan helyzetemet a főbérlőm-mel, az életemmel — és vele. Dehogyis akartam én megszűrni... „Csak a pénzem kellett volna, ugye?” Rámondtam az igent — kár lett volna tagadni.

Közben egy vendéglőhöz értünk: az öreg kért, álljunk meg, itt lakik ezen a környéken, innen már haza tudja vezetni a kocsit. Benyúlt a zsebébe, átnyújtott 690 forin-

tot — ennyi volt nála. Felírtam a címét és megígértem, hogy feltétlenül visszahozom. Elhajtott.

Végignéztem magamon egy lámpa fényében: csupa vér volt a nadrágom, és akkor vettem észre, hogy a kezem is megsérült — ettől még a dzsekim ujja is vöröslött. Így nem szállhattam villamosra... Megint gyalogolni kezdtem.

Éjjel kettő lehetett, mire az albérletemhez értem. Szerencsére már sötét volt a lakásban — igyekeztem csöndesen beosonni a kuckómba. Egyszer csak kattant a villany — és ott állt a főbérlőm, természetesen félig részegen. Döbbenet végigmért, én meg eldadogtam egy mesét, amely szerint megtámadtak és azért vagyok ilyen véres. Azután átnyújtottam az öregtől kapott pénzt és bebotorkáltam az ágyamhoz.

Egy héten megint semmi nem történt, megvontunk békében. Kezdem megnyugodni: az öreg talán nem jelentette a támadást a rendőrségen. Talán elhitte: tényleg nem akartam bántani, szerencsétlen módon keveredünk bele mindketten abba a verekedős-szürkálós helyzetbe... Egy szép napon a főbérlőnek rendőrségi idézőt hozott a posta. Megrémültem: szóval, mégis kiderült? Megnyugtatót: van valamilyen szabálysértési ügye, mert közterületen ivott és elraktak — biztosan azért kell bemenni. De én jól tenném, ha bejelentkeznék hozzá — menjek el a tanácsra, véletlenül van nála bejelentőlap — intézsem el a formaszágot. Mégiscsak így a szabályos. Este pedig majd találkozunk a szokott helyen, az egyik kocsmában.

Nagy kő esett le a szívemről. Mégis megúsztam! Úgy nyolc óra felé elballagtam a törzshelyre. Üldögéltem vagy egy órát, amikor nyílik az ajtó, belép a főbérlőm, mögötte pedig egy jól megtermett, valóságos férfi.

Az utolsó autózás

Rosszat sejtettem, de nyugodtan maradtam. Odajöttek hozzám, az idegen udvariasan megkérdezte: leülhetnek-e az asztalomhoz? Természetesen helyet kínáltam őket, és kezdem megnyugodni.

Egyszer csak a férfi hozzám fordult: „Tudod-e, János, miért jöttem?” Megint a torkomban vert a szívem — egy szót sem tudtam kinyögni, csak ráztam a fejem. „Már egy fél éve be kellett volna, hogy vonulj katonának, ki is küldtük a lakásodra a meghívót, de visszajött. Szükség lenne sürgősen egy kis adatgyűjtésre — különben komoly kellemetlenségeid lehetnek. A katonai szolgálat alól való kibújás nem tréfa!” Nagyon sóhajtottam magamban — tehát katona az illető. Boldogan bevonulok, csak már legyen vége ennek az egész lidércnyomásnak — ha most megúszom, soha többé nem ülök taxiba! Készségesen válaszoltam: holnap korán reggel elmegyek, ahová kell, és mindent elintéztünk. Ingát a fejt: ez nagyon sürgős ügy, jobb, ha most rögtön túl leszünk rajta, különben is csak pár perces formáság az egész. Vállalt vontam — hát, ha sürgős, akkor sürgős, töllem mehetünk akár azonnal is.

Nem az elülső, a főbejárat felé indult, hanem hátra, a személyzeti irányába. Mögöttem jött a főbérlőm — kicsit csodálkozva is fordultam hátra: neki ugyan mi köze az egészhez?

Amint kiléptünk az utcára, és hozzászokott a szemem a sötétbe, már csak azt vehettem észre: szorosan körülfogt egy-öt férfit. És mögöttük három autós... Észre sem vettem, annyira pillanatok alatt már benn ültem az egyikben, s mire fölocúdítottam, már a bilincs is a kezemen volt.

Utólag tudtam meg: az első taxis feljelentett, a másod-

dik nem — de őt kórházba kellett szállítani. Az orvos hivatalból jelezte a sürt sebet a rendőrségnek, másnap reggel már ki is hallgatták a bácsi. A főbérlőm pedig nem hitte el a mesémet, megijedt és elmondta a rendőrségnek: véres ruhában, késő éjjel mentem haza és kifizettem a tartozásom nagyobb részét. A személyleírás mindhárom esetben azonos volt, csak össze kellett illeszteni a részleteket.

„Csak lopni akartam”

Idáig érve a történetben, kifulladt a fiú. Ki tudja, hányadszor mondta el már a hivatalos szerveknek, a zárkatársaknak — ki tudja, hányszor hangsúlyozta már ki: „Nem akartam senkit megölni, bántani! Csak lopni akartam, nem gyilkolni!” Szemlétemást még most, több hónapi előzetes letartóztatás után sem hiszi el egészen: börtönben van és nagyon súlyos bűncselekménnyel vádolják.

Beszélggettünk róla: ha a főbérlője nem követelte volna olyan váratlanul a pénzt... ha jobban keresett volna, és lett volna ezer forintja... ha a kislánnyal nem szakított volna és lenne rendes lakása, felesége... ha pontosan tudja, már az első taxinál, hol tartja a pénzt és sikerül ellopnia tőle...

Megannyi „ha” és megannyi „volna”. Keverednek a feltételezések között azok, amelyek teljesen természetes módon jutnak az ember eszébe, valahányszor visszagondol életének előző szakaszára — és azok is, amelyek megdöbbenőek. A feleség, a család persze — hogy a legtöbb esetben segít megelőzni az ilyen súlyos helyzetek kialakulását, segít megoldást keresni nehézségek között — ám a fiatal ember számára teljesen természetesnek tűnik megoldásképpen a lopás is. Hiszen az nem olyan nagy dolog... majd megkeresi a taxis a következő napon azt a pénzt.

Hol kezdődött, ami itt végződött? Próbáltunk még jobban visszamenni az időben. Kiderült: tizenhat éven keresztül ugyanazzal a nevelőszülővel élt. Megkapott mindent, amire egy gyereknek, később egy kamasznak szüksége van, csak hát szigorúan fogták otthon. Amikor már szórakozni, diszkóba járni vágyott — csak ritkán engedték, legalábbis jóval ritkábban, mint ahogy azt szeretne volna. Ezért is jött káporra azzal a bizonyos kislánnyal az ismeretség, majd a szerelem: elköltözhetett a nevelőszülőktől, s végre a saját lábára állhatott, önálló lehetett.

Egy ideig minden rendben is volt — ám egy szép napon bekövetkezett a szakítás. Hogyan történt, miért került rá sor — nem firtattam, látszott: még mindig fájt a seb. Ettől a naptól kezdve már egyre bizonytalanabb minden: az albérlet, a munkahely, a tanulás, a megélhetés. Végül bekövetkezik a csőd, a kétségbeesett pénzszerzési próbálkozás, amely a vádiratban már emberölési kísérletnek minősül, bármi volt is a szándék.

Lehet, persze, másként is eljátszani a feltételezésekkel: Mi lett volna, ha a Volánnál feltárja kétségbeesítő lakáshelyzetét az illetékesnek? A vállalat rendelkezik munkásszállóval, sőt az sem ritka, hogy albérleti hozzájárulást fizetnek a dolgozóknak. Mi lett volna, ha halasztást kér a tanfolyamra, csak a legközelebbi csoporttal folytatja vagy kezd újra — és közben az alkalmi munkákból megpróbálja rendezni helyzetét a főbérlőnél? Mi lett volna, ha már korábban sem csak alkalmi munkákból él... És végül: mi lett volna, ha az a bizonyos seb a második taxinál halálos?

H. A.

Néhány napig — otthon

Nem könnyű rövid tartamú eltávozásra menni. De visszatérni talán még nehezebb. Ha az ember otthon rendezett körülményeket, családi melegséget, szülői aggodást talál, akkor azért, ha pedig tisztázatlan viszonyokat, megoldásra váró nehézségeket, intézni valók sokaságát, akkor — mit szépítsük — azért. Aki viszont időben, annak rendje-módja szerint visszatér, néhány napig, hétig, esetleg hónapig megél az emlékekből. Megél és társaiban is ébren tartja a reményt: minden rendbe jön.

Telegdi Benjámint tele van optimizmussal. A közelmúltban tért vissza rövid tartamú eltávozásról, s ahogy a bevezetőben említettem, az otthon szerzett friss benyomásokból megél — hite szerint — a szabadulásig. Tinnyén, e Pest megyei községben töltött hat napot szülei, felesége, s a gyerekek körében. Legalább kipihente magát, jegyeztem meg némi provokáló éllel.

— Én? — kérdezett vissza csodálkozva. — Tudja, mit végeztem el ezalatt a hat nap alatt? Pedig teljesen váratlanul érkeztem, senki nem tudott arról, hogy jövök. Első utam a helybeli rendőrhöz vezetett. Nehogy valami félreértés legyen... Az apósom kollégája volt. Elbeszélgettünk, beszélgettünk kölcsönösen az életünkről... Otthon pedig? Az öröm első órái után munkánkat láttam. Akadt néhány bűven. Értek a tetőfedéshez, hát megjavítottam a tetőt. Vakolni kellett, tapétáznia? Tegyük. Betonozunk? Jobb együtt. Aztán megjavítottam az apósom autóját, s mert értek valamiképpen az elektromossághoz, megjavítottam a szomszédok tévénéjét, rádióját. Elvégre műszerész vagyok.

— Ezek szerint várják haza a hasznos férfikezet?

— Hát remélem... 1988. május 11-én szabadulok feltétellel. Most tizenhat hónap után voltam otthon, ehhez képest a hátralévő idő már semmiség. Ahogy magamat ismerem, nem lesz semmi baj. Úgyes vagyok, ha kell, a jég hátán is megélek. Még a honvédségnél, ahol hivatalos tiszthelyettes voltam, szereztem műszerészi képesítést, de értek minden kétkézi munkához. Úgy tervezem, östermelő leszék, s a mezőgazdasági munkák mellett marad még időm majd arra, hogy dolgozzam javítgassak ahol kell... A környéken azt mondják rólam, a Benjámint ezermester.

— Miért kell egy talpraesett ezermesternek a börtönből mulatnia az idejét?

— Még a honvédségnél kezdődött. Eltűntek dolgok, s a

tárgyak „elillanásában” bizony én is benne voltam. Egy évét kaptam, két évre felfüggesztve. Később elhelyezkedtem a Dorogi Szénbányák Vállalatánál, ahol föld alatti csilléző voltam, de vágármunkát is végeztem. Hát innen megint csak eltűntek bizonyos dolgok, méghozzá elektromos kapcsolószekrények. Mintegy 106 ezer forint értékben. Nincs mese, ebben is benne volt a kezem. Nem meglepő hát, hogy megkaptam az előző ítéletet is, immáron vég-

rehabilitandóként, s így egészen csinos kis idő jött össze: 3 év 4 hónap.

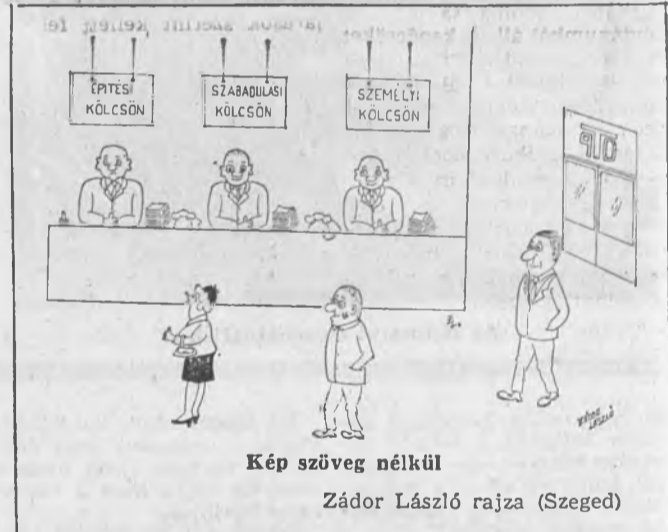
— Megbecsülik-e a hozzáértését idebent?

— Azt hiszem, igen. Minden egyes brigádfőnök vagyok a DTV-nél. Ellenőrzöm az esztergáregépeken folyó munkát, ha kell, beállítom a gépeket.

— Azért odakinn mégiscsak más...

— Hát, ez igaz. Nagyon rossz volt visszajönni. Remélem, ezt akkor sem felejttem el, ha végleg szabadulok.

T. A.

Kép szöveg nélkül

Zádor László rajza (Szeged)

Egyperces történetek

A „hütlén” Lajos

Évekkel ezelőtt hallottam, hogy közeli szomszédom, Lajos felpakolt, és családjával együtt Svájcba utazott...

Tíz év után találkoztam vele az utcán.

— Remek színben vagy!

— Tudom, az alpesi levegő sokat segített betegségem gyógyulásában. Több, mint tíz kilót szedtem fel, ezért mentem el...

— A gyógyulás mellett megtalálta a számításon?

— Nincs okom a panaszra. Két szép gyermekem van, és építettünk egy kétszintes házat is a hegyek között.

— ... Nem bántad meg?

— Egyáltalán nem! Lehet, ha nem megyek el, már régen a föld alatt lennék...

— A szüleid és a környék, a régi pájtások, barátok, nem hiányoznak?

— Dehogyan! Éppen ezért gyakran járok haza, vagy az anyám jön el hozzánk. Imádják az unokáit. Tudod, olyan izes palacsintát senki nem tud úgy sütni, mint ő.

— Nem okoz gondot a sok utazgatás?

— Az utóbbi időben javultak a feltételek, órák alatt itthon vagyok. Naponta több járat is van, és ez nagyon jó. Sokba kerül ugyan, de Sopron végül is nincs messze Budapesttől.

— Mit mondasz?

— Sopron — ahol élünk — nincs messze Budapesttől...

A visszaít

A naptól, a szélétől bronzbarna arcú lány áll az országot szelén. Integyet a kocsihoz Mercedesek, Volvók, Audik húznak el mellette. Gondolom, ha a vezetők egyedül ültek volna gépjárműveikben, azonnal megállnak... De az első üléseken mindenütt ott pöffeszkedtek a hölgyek, a feleségük, vagy a barátjuk...

Már-már úgy tűnt, hogy reménytelen a helyzet, a pesti kiruccanás elmarad, amikor váratlanul, főhéher paripaként fekezett egy Trabant.

Jobb, mint a semmi!

Az úrvezető gálánsan nyitotta az ajtót.

— Beszálhatok?

— Örömmel, asszonyom!

— Pestre akarok menni...

A Trabant motorja feldübörgött, és néhány méter után visszafordult.

— Hová megyünk, nem erre kell menni Budapestre — így a hölgy.

— Bocssáson meg, de egy kis kitérőt kell tennünk...

— Hová?

— Mélykútra!

— Alljon meg, kiszállok!

— Nincs ok az aggodalomra, percekben belül ott leszünk.

— Oh! — sóhajtott fel a barna szoknyás hölgy, ez az én szerencsém. Adna egy cigarettát, felügyelő úr?

— Parancsoljon, asszonyom!

— Zimm —

● EZ IS, AZ IS... ● EZ IS, AZ IS... ● EZ IS, AZ IS...

TRÉFÁK

- Mit mondasz most a feleségednek? — kérdezi az egyik barát a másiktól, amikor késő éjjel indulnak hazafelé.
- Mit mondanék? Jó reggelt!
- ★
- Ezt a levelet Trnavába akarom küldeni. Jó bélyeget tettem rá?
- Igen, sőt 10 fillérrel drágábbat, mint amilyen kellett volna.
- Te jó isten! Akkor ez a levél továbbmegy?
- Csodálom Miladát!
- Miért?
- Már az harmadik férjét fogyasztja, de a szeretője még mindig ugyanaz.
- ★
- Főnök, elengedne egy kicsit korábban? Fogat kell húzatnom.
- En azt tanultam az iskolában, hogy az embereknek harminckettől fogok van, de magának az utóbbi fél évben már ez lenne a negyvenedik foghúzása!

Újra kipróbálnak ókori kenőcsrecepteket

Az ókor elsősorban optikai maradt fenn az ember számára. Ezzel szemben az antik zenét, inyencséget és illatokat csak nehezen lehet „eredetiben” visszaadni. Egy olasz tudós, aki a közelmúltban ókori illatszeresek tokra bukkant, az az ötlete támadt, hogy megpróbálja „rekonstruálni” a régi egyiptomiak, görögök és rómaiak idejéből használt kellemes illatokat. A különös munkát Giuseppe Donato, az olasz Nemzeti Kutatási Tanács Alkalmazott Technológiai Intézetének vezetője irányította. A Donato vezette team egyebek között a következő kozmetikai cikkeket „rekonstruálta”: a Rhodos kenőcsöt, a mirtuszenőcsöt, a babrkenőcsöt és a királykenőcsöt — az utóbbi összesen 32 k.vonattól egyebek között sáfrányból, hennából, majorannából, jótuszból, borból, lenvulából, mézből, rózsafából, mirhából, opobalsamból és laudánumból áll. A kenőcsöket az ókori recept szerint, amint azt az idősebb Plinius leírta, kis kőedényekbe töltötték. Ezek anyagának megválasztásában is az ókori modellekhez igazodtak: például iráni vagy görög alabástromot és lapis lazulit alkalmaztak. A kenőcsöket kiállításra mutatták be, ahol a látogatók meg is szagolhatták azokat.

A laboratóriumban rekonstruált kenőcsök illata edeskesebb és nehezebb, mint a mai kozmetikai cikkeké. A maiakéé abban is különböznek, hogy olajosabbak. Ez annak idején előnynek számított, mert a szappant még nem ismerték. Ehelyett finom homokot, agyagot vagy bükkfahamut használtak. Ezért volt szükség olyan anyagokra, melyek ismét lágyvá és rugalmasává tették a bőrt. Egyébként az ókori illatszeresek bármelyike ma is megállná a helyét.

A rekonstrukciós munka, melyhez ókori írók és orvosok — az idősebb Plinius, Scribinius Largus, A. Cornelius Celsus és Pedanius Dioscurides — ránk maradt receptjeit és útmutatásait vették alapul. A vártnál nehezebbnek és hosszadalmasabbnak bizonyult. A kenőcsök alkotói részait például sok esetben távoli országokból, Kinából és Sri Lankából kellett beszerezni. Ezeket aztán a korhűség érdekében ókori receptek és eljárások szerint kellett feldolgozni.

Az ókorból ránk maradt három fő munkamódszer: 1. zsi-radékrétegen illatos virágokat terítettek szét, és ezt addig ismétlik, amíg a zsiradékot át nem itarja a virágok illata, 2. illatozó növényeket forró olajba tesznek, ami úgy átszűri a növényeket, hogy kenőcsöt kapnak, 3. különböző növényi részeket, például virágokat, gyöktörzseket kopréselnek, és így módon fontos kivonatokat nyernek. A préselési művelet-nél igen fontos a megfelelő hőmérséklet és a pontos keverés.

Az első postaláda

Az első postaládát 1653-ban Párizsban szerezte fel Francois Valayer, aki a Petite Poste-nak nevezett magánpostát alapította. A postaládák közül egy sem maradt meg, nem is irták le pontosan, milyenek voltak. Valószínűleg fából készültek, és zár volt rajtuk, tetejükön pedig hosszú, szűk nyílás, amelyen át bedobták a leveleket. A postaládákat épületek falára és kerítésszálakra erősítették fel. A krónikák szerint, Párizsban elég sok volt belőlük ahhoz, hogy a belvárosban egyetlen ház sem volt túl messze tőlük. Valayer postaládaiból a levelek egy központi elosztóból kerültek, ahol osztályozták őket, és onnan széthordták az egyes kerületekbe. Ez jóval olcsóbb volt, mint igénybe venni a savoyard-ok, vagyis a küldöncök szolgáltatását. Ók azonban felfeltették kerestüket, ezért fellázadtak a Petite Poste ellen. Valayer postaládaiba egereket tettek, és azok szétrágták a leveleket. Így ezeket a postaládákat rövidesen ki kellett vonni a használatból.

A XVII. és XVIII. század fordulóján Németországban kezdtek postaládákat használni, de a francia fővárosban csak egy fél évszázaddal később jelentek meg újra. Nagy-Britanniában, amelynek sok postai szolgáltatás bevezetésében elsőbbséget tulajdonítunk,

1809-ben jelent meg Wakefieldben, a Wood Streeten lévő postahivatal falán az első levelesláda, amely azonban már nem fából, hanem öntöttvasból készült. Londonban 1814. május 1-jén tették közé az azt a rendelkezést, amely szerint a postahivatalok mellett ilyen levelesládák kell felszerelni.

A lábakon álló postaláda Belgium útjára. Néhány postatörténész azt állítja, hogy ezek a postaládák már 1848-ban megjelentek Brüsszel utcáin, és nagyobb a valószínűsége annak, hogy csak 1849. július 1-jén, amikor a belgiumi posta bevezette a ragasztható postabélyegeket. Ezeknek a bélyegeknak az ára 10 és 20 centime volt. CH. Baigniet terve és H. Robinson rézmetszete alapján készültek, és a király képmása volt látható rajtuk. Egy évvel később a párizsi postaügyi hatóságok is felszerelték a lábakon álló postaládákat, amelyeket „brüsszelinek” neveztek.

Angliában, ahol a lábakon álló postaládák most a legelterjedtebbek, belföldi minta alapján vezették be ezeket. A lábakon álló postaládák felszerelését Jersey-szigetén, St. Helier-ben, a francia tengerpart közelében egy állami tisztviselő kezdeményezte, aki egyébként később mint regényíró vált ismertté: Anthony Rollope (1815–1882).

Horoszkóp

Szeptember a Szűz jegye

Csillagképek, csillagjóslás, horoszkópkészítés... Kevés kivétellel kíváncsi emberek vagyunk, él bennünk a mohóság: megfejteni a rejtélyes, ismeretlen jövőt. Szeretünk hinni misztikus történetekben, varázsszámokban, babonákban, s összefüggéseket vélünk felfedezni véletlen és különös események ismétlődésében.

Az asztrológia szinte egyidős az emberiséggel. Már az őskorban tanulmányozták az égboltot, vizsgálták a csillagok állását, s kezdetleges, később mind jobban tökéletesező műszerekkel kísérték nyom az égitestek vándorlását. Elsősorban a fénylő, melegítő, világító Napot tisztelték. Tartották az ezüst színű, alakját változtató éji vándortól, a Holdtól, és az összes többi égi csillagoktól. Az égitestek köré legendákat, mitológiai történeteket kerítettek, s a formájukról találóan elnevezett csillagképeket (Bika, Oroszlán, Rák, Nyilas stb.) az emberi étellel, sorssal közeli kapcsolatba hozták. A Nap-pálya mentén sorakozó tizenkét csillagképnek számos nevet adtak a századok során az egyes kultúrkörök népei. Nyugaton a középtengeri (mediterrán) elnevezések maradtak meg a köztudatban, ezt használja az asztrológia. A nevek zöme állatokra utal, ezért a tizenkét csillagképet Állatövnek, görög eredetű szóval Zodiáknak hívjuk.

A Nap augusztus 24-én a Szűz jegybe lép, és szeptember 23-ig időzik itt. Lássuk a Szűz csillagképben születettek jellemzőit:

A Szűz csillagkép születőit a lélek érteleme, jó felfogóképesség, beszéd- és iráskészség, a jellemző. Igen racionálisak, gyakorlatiasak, tetteikben elsősorban az értelem diktálja és nem az érzelem. Bár vezetőnek is alkalmasak, de a beosztotti munkában valnak ki leginkább, főleg olyan területeken, ahol aprólékos, sok figyelmet igénylő munkát kell végezniük. Igen jó korrektórok, pénzügyi szakértők. Matematika- és nyelvérzékük legtöbbször kiváló. S mert az uralkodó bolygójuk a Merkúr (az iráskészség, a tolvajlás és a kereskedés istene), igen alkalmasak minden kereskedelmi kapcsolatos tevékenység-re.

Jó családyánuk és -apák kerülnek ki közülük, s kiválóan értenek baráti körük megválogatásához. Jóságos, szívesen segítenek másokon, ha nem is olyan nagyvonalúan, mint az Oroszlán, de megbízhatóak, számitani lehet rájuk a bajban is.

Az asztrológia szinte egyidős az emberiséggel. Már az őskorban tanulmányozták az égboltot, vizsgálták a csillagok állását, s kezdetleges, később mind jobban tökéletesező műszerekkel kísérték nyom az égitestek vándorlását. Elsősorban a fénylő, melegítő, világító Napot tisztelték. Tartották az ezüst színű, alakját változtató éji vándortól, a Holdtól, és az összes többi égi csillagoktól. Az égitestek köré legendákat, mitológiai történeteket kerítettek, s a formájukról találóan elnevezett csillagképeket (Bika, Oroszlán, Rák, Nyilas stb.) az emberi étellel, sorssal közeli kapcsolatba hozták. A Nap-pálya mentén sorakozó tizenkét csillagképnek számos nevet adtak a századok során az egyes kultúrkörök népei. Nyugaton a középtengeri (mediterrán) elnevezések maradtak meg a köztudatban, ezt használja az asztrológia. A nevek zöme állatokra utal, ezért a tizenkét csillagképet Állatövnek, görög eredetű szóval Zodiáknak hívjuk.

Jó családyánuk és -apák kerülnek ki közülük, s kiválóan értenek baráti körük megválogatásához. Jóságos, szívesen segítenek másokon, ha nem is olyan nagyvonalúan, mint az Oroszlán, de megbízhatóak, számitani lehet rájuk a bajban is.

Aforizmák

- Ostobaság, ha valaki bánatában a haját tépi. Kopaszszággal még sohasem lehetett problémákat megoldani.
- ★
- Ha az adótörvényeket tovább szigorítják, gyermekeinknek rövidesen már csak géneket hagyhatnak örökül.
- ★
- Nem rossz ötlet, ha valaki felírja a gondolatait. Legalább nem kell velük másokat zaklatnia.
- ★
- Egy tanult tökfilkó nagyobb tökfilkó, mint egy tanulatlan tökfilkó.
- ★
- Ha ellenállunk a kísértéseknek, akkor ez rendszerint azért történik, mert a kísértés gyenge, nem azért, mert mi erősek vagyunk.

KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK

1. Melyik hegységben van Dobogókő?
2. Milyen korból származó festményekből áll a Nemzeti Galéria gyűjteménye?
3. Mi a nagyobb: egy hektár vagy egy katasztrális hold?
4. Mi az aszkorbinsab népszerűbb, a közönség által ismert elnevezése?
5. Hogy hívják Indonézia államelnökét?
6. Melyik nagy régi görög költőről állítják azt, hogy vak volt?
7. Mi volt Erdély régi latin neve? (Pótkérdés: és mi ennek a szónak magyar jelentése?)
8. Körülbelül milyen messze van Róma Budapeستől?
9. Mi lett a sorsuk Arany János gyermekeinek?
10. Mikor adták ki a világ első bélyegét? Beküldési határidő: 1987. szeptember 18.

A Heti Híradó XXXI. évfolyam 33. számában megjelent Kérdések és válaszok helyes megfejtése a következő:

1. 1957. október 4-én.
 2. Többkarú gyertyatartó.
 3. Oroszul: Vengrija; németül: Ungarn, angolul: Hungary; franciául: Hongrie; olaszul: Ungheria.
 4. A kontinens nagy kiterjedésű szárazföld, amelyet minden oldalról tenger vesz körül, a kontingens egy megállapított keretmennyiség, rendszerint áruk behozatalára vagy kivitelére. (De lehet bármire megállapítani.)
 5. Quartier Latin. (Latin negyed)
 6. A bécsújhelyi börtönből.
 7. Kerenszkij.
 8. Igen. Dél-Kínában, Hajnan szigetén terem.
 9. Nem. Mindig ércből állítják elő.
 10. Derkoviás Gyula.
- Könyvjutalmat nyertek: Paki Mihály, Sopronkőhida; Fehér István, Pálhalma; Takács Zoltán, Vác.

Tabu témák az NSZK-ban

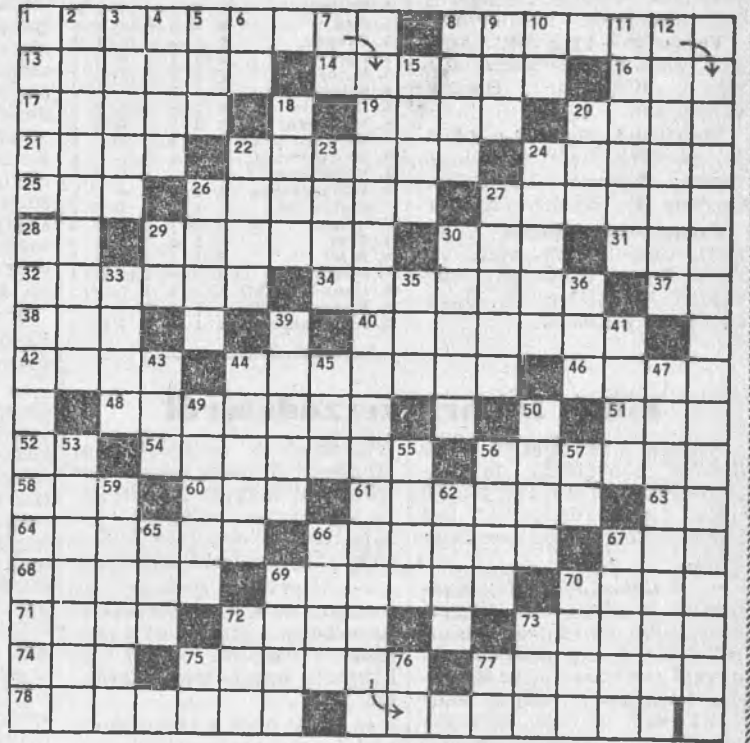
A szexuális kérdések jelentik az NSZK-ban a második számú tabu témát. Ez derül ki a Brend Gasch pszichológus (dortmundi egyetem) vizsgálataiból, aki azt akarta pontosan tudni, mi az, amiről az emberek a legszívesebben nem beszélnek. A német pszichológiai társaság 35. heidelbergi kongresszusán röviden ismertette az általa összeállított listát az NSZK-ban leggyakrabban került témákról. Eszerint az első számú ilyen téma: a toalettzokások. Ezt követi a szex, a blamázsok területe, a megszégyenítő esetek, a politikai vélemény, a képzelődések és ábrándok, az agresszív gondolatok, a menstruáció, az atktpék és a parapszichológia. Viszonylag megközelíthetők viszont a németeknél a jó és rossz tulajdonságaikkal összefüggő kérdések, valamint a sikerek és kudarcuk, még ha a testi higiéniáról, a félelemről, a szülőkről vagy a saját anyagi helyzetükről van is szó. A drogokkal, halállal, vallással és iskolai tapasztalatokkal kapcsolatos témáknál sem túl magas a gátlási küszöb. A betegségekről meg egyenesen szívesen beszélnek.

M. K.

Hol a határ?

Visszintez: 1. A függ. 28. sz. sornban szereplő tudós életfölcélőjára jellemző gondolatát idézzük. Az első rész (zárt betűk: R, O, T, R). 8. A gondolat befűező része (zárt betűk: L, E, E, K). 13. Tudományos munkát végző személy. 14. Osztrák fizikus (Joseph, 1835–1889). 16. Lovak betegsége. 17. Görögországnhoz tartozó sziget. 19. Férfinev. 20. Salt ... City. 21. ... árú; kikötőraktárban fekvő, eladatlan termék. 22. Ide-oda futkos. 24. Járművet irányít. 25. Épületszárny. 26. Robbanásszerű hangot ad. 27. Távol. 28. Zabkedvelő. 29. Mászás a fűben. 30. Sapient. ...; a bölcsnek elegendő. 31. Ut, távirat. ban. 32. Munkáját szívvel-lélekkel végző. 34. Szeretne bejutni a lakásba. 37. Azonos római számok. 38. Az urán, a jód és a kén vegyjele. 40. Numizmatika. 42. Valamire jellemző dologt jelölő melléknév-képző. 44. Hordó lesz belőle. 46. Angol színészcsalád. 48. Röghegység a Dunántúlon. 51. A vandúum, a fluor és a kállium vegyjele. 52. Görög betű. 54. Széker oldalához erősített rúd. 56. Pavat tisztítását végzők vele. 58. Ag, németül. 60. Gardasági növény. 61. „Kopogós” színpadi szereplő. 62. Közelre mutató szó. 64. Rohan. 66. Népszerű vízzilabdázó (Tamára). 67. Némán fakkadó. 68. A férfi 100 m-es síkfutás olimpiai bajnoka (1932). 69. Péld. 70. Háztartási berendezés rövid neve. 71. Női név. 72. Idegen szóösszetételben növényvel való kapcsolatot jelöl. 73. Középső slótok közelébe. 74. Úgy betűt keverve. 75. József Attila verse. 77. Sörösorsó. 78. Kislalban lakik.

Függőleges: 1. Kliping farkasa. 2. Elégedetlenkedik. 3. Erkölcstan. 4. Mesebeli lény. 6. Bolgár hírszolgálati iroda, rövid. 6. ... Ipso; magától értetődően. 7. Himfy névejele. 8. Autók karbantartója volt. 9. Kopoltyúval lélegzik. 10. Helyrag. 11. A forró égövön honos fa. 12. Földnyeskedve bánik vele. 15. A forrásvizek radioaktivitására jellemző egység. 18. A menyétfélek családjába tartozó állat. 20. Vadász rejtékhelye. 22. Halit. 23. Flú, tréfás szóval. 24. Vászorlat. 26. Hajótkürt. 27. A föld bel-sejének izzón folyós része. 28. Francia termék, szettudós, az idézett gondolat szerzője (1822–1895). 29. A kapa egyik vége. 30. Erdel szalonna. 33. Azerbajdzsáni népi költő. 35. Erika kiskorában. 36. Orahang egyik fele. 39. Mezel rágcsaló.

- Beküldési határidő: 1987. szeptember 18.
- A Heti Híradó XXXI. évfolyam 33. számában megjelent keresztrefűtény helyes megfejtése a következő:
- Fák között az esti parkon átsuhan a büvös alkony, lomb se libben, lég se leng csend ül a végtelen, Visztfényét küldi most a nap, a hárscsúcsok pirosalaknak. Könyvjutalmat nyertek: Balogh Attila, Sopronkőhida; Kovács István. Márianosztra; Markusz Erzsébet. Kalocsa Orsós Imre Bp-I Fevgház és Börtön; Kuti János, Állampuszta.

SPORT

A „Kis főnök” Debrecenbe ment

A 2. atlétikai vb-n Kovács Attila a 100 méteres síkfutásban ötödik helyet szerzett.

Szabó Karolina kilencedik helyre a maratoni vizion családás, őt dobogóra vártuk

Harminchét éves, de több mint egy évtizede már az edzői munka jelenteli számára a labdarúgást.

„Tulajdonképpen melyik becenevedet kedveled a legjobban: a „Kicsit”, a „Kis főnököt” vagy a „mini-Menottit”?

— Mindegyik kedves. Az első az különösen találó, mert nem vagyok egy szálfatermet.

— Így elmondva ez szép, és jól is hangzik, de tudtommal nem volt ez egy olyan sima ügy. Akadtak jócskán össze-

tűzéseid, soha nem tartoztal a kedvelt, népszerű emberek közé.

— Ez igaz. De összetűzéseim mindig csak a vezetőikkel voltak, soha nem a játékosokkal, és soha nem szakmai okok miatt.

„Két évet dolgoztunk együtt Kiss Lacival, tökéletes munkatárs volt. Remélem, sok hasznos tapasztalatot gyűjtött, és nem felejt el, hogy a játékosok érdekében történik minden, mert nekünk edzőknek az a feladatunk, hogy minél jobban fejlődjenek, és ennek kell alárendelni az edzői munkát.

— Ha ilyen felkészült vagy, miért nem szíveltél a vezetők, miért nem az eredményeket nézték, miért volt folyton összetűzésed, vitád velük?

— Elég nehéz ember vagyok, és a munkámba nem hagyok beleszólni. Így aztán hamar rám sütöttek: anarchista, összeférhetetlen, kompromisszumra képtelen ember vagyok.

— Elhiszem neked, hogy ez így van, de azért az érdekelne, hogy szerinted mivel vitátl ki ezt az ellenszenvet?

— Ezt én sem tudom. Mindig tisztességgel, becsülettel dolgoztam. De olykor számomra is megmagyarázhatatlan dolgok történtek. Ilyen volt az is, amikor idő előtt jöttem el Keszthelyről. Békéscsabára mentünk játszani, két napig együtt voltam a vezetőkkel, és nem volt se jó, se rossz a hangulat köztünk.

— Ez elég hihetetlen és felháborító, de valami oka azért ennek is lehetett.

— Kikaptunk 2-0-ra. De ez önmagában nem indokol ilyen cselekedetet. Egyébként mérkőzések után mindig Pestet érintve ment haza a csapat.

„Csak felsőfokon tudok beszélni Kiss Laciról mind szakmailag, mind emberileg. Kitűnő hangulatú edzéseket tartott, és neki köszönhető az is, hogy úgy tudunk bemelegíteni, hogy szinte észre sem vettük.” Kékesi Rezső, az MTK középpályása.

— Miért olyan fontos számodra ez a munka? Kéves embert ismerek, aki olyan megszállott, hogy saját pénzén megy többször is külföldre tanulmányútra, és ahogy hallom, egy napig sem vagy képes meglenni foci, edzések, vagy éppen a sajtóközvetítések bönghésze nélkül.

— Érdekes dolog, ez egészen pontosan az, amit én a játékosnak adhatok. A kondicionális, a pszichológiai és a taktikai felkészültséget. Mindezt úgy és azért, hogy a

győzelem reményében menjen ki a pályára egy-egy mérkőzésen. Ezt egyébként Verebes mellett tanultam meg igazán, és rajta kívül ezt nálunk senki nem tudja.

— Milyen tapasztalatokat gyűjtöttél a tanulmányútid során az NSZK-ban, Hollandiában és Belgiumban?

— Azt kerestem, mitől jobb az említett országok labdarúgása, mint a miénk. Az egyik legalapvetőbb dolog, hogy ott minden gyakorlatot labdával csinálnak és nagyon tisztelik a játékosokat.

— Nem félsz ettől az új feladattól? Elég felkészültnek érzed magad ahhoz, hogy önálló elképzelésekkel irányítsd egy csapatot? Mi lesz, ha Debrecenben is összetűzéseid lesznek a vezetőkkel?

— Még 1980-ban — akkor a Pénzügyőr edzője voltam — hívtak az MTK-hoz. Nem lett az egészből semmi, mert megfúrtak. Összeférhetetlen vagyok, nem lehet velem dolgozni; ilyet és ehhez hasonló mondatok rólam a jóakaróim. Akkor elhatároztam, mindig úgy fogok dolgozni, hogy engem a munkám után ítéljenek meg.

— Igazak a megállapításaid. Biztos, hogy nehéz velem együtt dolgozni, és sokszor lehetnek higgadtabb, simulékonyabb. Soha nem, vagy csak ritkán kötök kompromisszumot, mert úgy érzem, így jó, ennek így kell lennie.

— Végül is, hogy jöttél el az MTK-tól? Egy sikeres szériában lévő csapatnál biztos könnyebb dolgozni, mint egy — és ezt ne vedd sértésnek — középsorozatnál. Vagy olyan előnyös volt a debreceniek ajánlata, hogy hiba lett volna visszautasítani?

— Nem a pénzért jöttem elsősorban. Ez engem soha nem motivált, mindig inkább csak a cél, a feladat. Az biztos, hogy mint pályaedző, a legtöbbet kerestem hasonló beosztású kollégáim között, vezető edzőként viszont nem én leszek a legjobban fizetett. De már az is nagy dolog, hogy nem lesznek ezután anyagi gondjaim.

— Elég nehezen hihető, hogy anyagi gondjaid vannak. — Nézd, ilyenről nem szívesen beszélek az ember, de úgy hídd el, ahogy mondtam. Három gyerekem van, a feleségem beteg, nem dolgozhat. Évente 50 ezer forintba kerül a kezeléte.

— Elég nehezen hihető, hogy anyagi gondjaid vannak. — Nézd, ilyenről nem szívesen beszélek az ember, de úgy hídd el, ahogy mondtam. Három gyerekem van, a feleségem beteg, nem dolgozhat.

— Elég nehezen hihető, hogy anyagi gondjaid vannak. — Nézd, ilyenről nem szívesen beszélek az ember, de úgy hídd el, ahogy mondtam. Három gyerekem van, a feleségem beteg, nem dolgozhat.

TENISZ

Táska viszi Beckert

— Bizony, egyáltalán nem remélhetnék Ivan Lendl bőrtöményében lenni — nyilatkozta a napokban a korábbi kétszeres wimbledoni győztes nyugatnémet teniszező, a még mindig csak 20 éves Borisz Becker.

— Valahogy így vagyok Ivan vereségével — folytatta Borisz. — Hiába ő a legjobb, ő is csak egy ember, nem pedig egy jól beprogramozott masina.

— Miként remélem, nekem is sikerül majd az ismétlés.

hant az agyamon: remélhetőleg Lendlnek sem lesz szüksége pszichiáterre...

— Ami a végső győztes, az ausztrál Pat Cash lett, Becker aradozott róla, s utóbb még jobban sajnálja önmaga korai búcsúját.

— Pat és én alapvetően hasonlítunk egymásra, mindketten a tinédzserek kedvencei vagyunk. A verseny előtt kemény rockzenét hallgat, majd a pályán egy jót veszszik a játékvezetővel. A legutóbbi emlékem pedig vele kapcsolatban az, ahogyan a női teniszről vélekedett. „A női tenisz szűkségtelen” — summázott.

— Wimbledonban egészen másként megy ki az ember a centerpályára, mint a világ egyéb, nagy teniszturnáin.

— Wimbledonban egészen másként megy ki az ember a centerpályára, mint a világ egyéb, nagy teniszturnáin.

— Miként remélem, nekem is sikerül majd az ismétlés.

NB II

Továbbra is Szolnok az élen

Bp. Volán—Nyíregyháza 2-1 (1-0). Nyíregyháza, 3000 néző, vezette: Kúrmai. Gólok: Herczeg, Batári, illetve Drobni.

Komló—Kazincbarcika 2-0 (2-0). Kazincbarcika, 1500 néző, vezette: dr. Szőke. Gólok: Takács, Dárdai.

III. ker. TTVE—Kecskemét 2-1 (1-0). Hévízi út, 1800 néző, vezette: Kaibás. Gólok: Pitini, Marton (11-esből), illetve Domovics.

Ózd—Szeged 1-0 (1-0). Ózd, 4000 néző, vezette: Szilágyi S. Gól: Munkácsi.

Veszprém—Ajka 0-0. Veszprém, 3500 néző, vezette: Karáth. Kiállítva: Baranyi (Veszprém).

Metripont—Eger 4-0 (3-0). Hódmezővásárhely, 1800 néző, vezette: Németh L. Gólok: Csernus (2), Bárány, Kántor.

Csepel—Nagykanizsa 3-1 (3-1). Csepel, 1500 néző, vezette: Varga J. Gólok: Horváth (2, egyet 11-esből), Békési, illetve Bernáth.

Salgótarján—Dunaújváros 1-0 (1-0). Dunaújváros, 2000 néző, vezette: Vankó. Gól: Sváb.

Szolnok—Diósgyőr 3-2 (1-0). Szolnok, 3200 néző, vezette: Hazafi. Gólok: Szilágyi, Hegedűs, Sugár, illetve Kölln, Leskó.

Szekszárd—Ganz-MÁVAG 0-0. Szekszárd, 1000 néző, vezette: Horváth O.

Table with 4 columns: Team, Goals, Shots, Cards. Lists results for NB II All Stars.

Ismét Détári szerződéséről

A kispesti rangadó előtt Kiss Sándor honvédelmi miniszterhelyettes, a Bp. Honvéd elnöke újabb részleteket tett közzé Détári Lajos szerződéséről.

— A Détári külföldi pályafutását meghatározó tárgyalások több fordulónak zajlottak. Bár a végeredmény jó, anyagi szempontból pedig elégedettségre okot adó, az adásvétel nem zajlott zökkenőmentesen? — kérdezte az MTI munkatársa.

— Több vasat tartottunk a tűzben, nemcsak a nyugatnémet Eintracht Frankfurt vezetőivel tárgyaltunk — mondta Kiss Sándor. — Szó volt arról, hogy a Barcelona szerződési Détarit. Vezetői kikötötték: a tárgyalásokat, amíg megállapodás nem születik, szigorúan titokban kell tartani.

játékosnak is megfelelő, nem utolsósorban pedig olyat, amelyiknek a magyar labdarúgóra kifejezetten szüksége van.

— Sikerült-e tisztázni, és meghatározni, hogy Détári Lajosra hogyan számíthat a magyar válogatott, mikor és hányszor hagyhatja el a csapatát?

— Erről csak a tárgyalások utolsó szakaszában sikerült megállapodnunk. Mint minden csapatra, az Eintracht Frankfurt is vonatkoznak a FIFA és az UEFA ide vonatkozó rendelkezései, tehát az, hogy a válogatott nemzetközi témérközéiseire köteles időben, 72 órával a találkozók előtt elengedni Détarit. Jogi megállapodás nem születik, szigorúan titokban kell tartani.

— A Détári külföldi pályafutását meghatározó tárgyalások több fordulónak zajlottak.

— A Détári külföldi pályafutását meghatározó tárgyalások több fordulónak zajlottak.

— A Détári külföldi pályafutását meghatározó tárgyalások több fordulónak zajlottak.

NB I

Három veretlen, három nyeretlen

Az első osztályú bajnokság negyedik és ötödik fordulója is lezajlott. A negyedikben megszerezte első győzelmét a bajnok, elszenvetde harmadik vereségét az FTC, és véget ért a tatabányai csoda.

A szerdai fordulóban „ketős” rangadó volt, de külön-külön pályán. Újpesten az első féldió után kevesen gondolták, hogy a lilák fordítani tudnak.

A szerdai fordulóban „ketős” rangadó volt, de külön-külön pályán.

A szerdai fordulóban „ketős” rangadó volt, de külön-külön pályán.

A szerdai fordulóban „ketős” rangadó volt, de külön-külön pályán.

korai még a végkövetkeztetés: ebben a kiegyensúlyozott mezőnyben szinte minden meccs háromesélyes.

A szerdai forduló eredményei: Videoton—Rába 2-2, FTC—Vasas 3-3, Dózsa—Honvéd 3-1, Siófok—Debrecen 3-1.

ZTE—MTK-VM 3-1, Békéscsaba—Kaposvár 2-1, Vác—Haladás 0-0, Tatabánya—Pécs 2-2.

ZTE—MTK-VM 3-1, Békéscsaba—Kaposvár 2-1, Vác—Haladás 0-0, Tatabánya—Pécs 2-2.

Table with 4 columns: Team, Goals, Shots, Cards. Lists results for NB I All Stars.

Szeptember 9-én az olimpiai válogatott a svédekkel, az A csapat a skótokkal játszik, majd ezt követően folytatódik a bajnokság.

HÍRADÓ logo and address information: Szilárd utca 8 sz 1054, Kládla: 87 Országos Parancsnokság, 87-5827. Szikra Lapnyomda, Budapest.